

Ministerstvo životního prostředí

Národní zpráva o implementaci Aarhuské úmluvy v ČR

za období let 2017–2020

příprava - návrh

Česká republika jako smluvní strana mezinárodní Úmluvy o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v otázkách životního prostředí (dále též „Aarhuská úmluva“, „Úmluva“) má povinnost předkládat zprávu o jejím provádění. Na zasedáních smluvních stran jsou zprávy projednávány v souladu s čl. 10 odst. 2 Aarhuské úmluvy. Příští zasedání smluvních stran se bude konat v roce 2021. Smluvní strany by měly zaslat projednané národní implementační zprávy do 1. února 2021. Obsah zprávy je dán závaznou osnovou, která je ve II. části tohoto dokumentu. Část I. obsahuje přehled plnění jednotlivých ustanovení Aarhuské úmluvy ve struktuře podle závazné osnovy.

Část I – plnění ustanovení úmluvy

I. Postup přípravy zprávy

Zprávu předkládá Ministerstvo životního prostředí („MŽP“) jako orgán odpovědný za implementaci Aarhuské úmluvy (Úmluvy) v České republice. [Zpráva prošla konzultací s veřejností a zainteresovanými subjekty - toto k doplnění po realizaci veřejného projednání].

Nové informace, které zpráva přináší oproti předchozí implementační zprávě za období 2014–2016, jsou vyznačeny šedým podbarvením textu. V některých částech zprávy došlo ke komplexní úpravě textu, a to za účelem zpřehlednění a vyjasnění právního a souvisejícího politického rámce. Pro tento případ je změna textu označena jeho přeškrtnutím a uvedením nového podbarveného textu (pro přehlednou práci ve veřejném připomínkování zprávy není vyškrtnutý původní text zobrazen). Ke komplexním úpravám je třeba uvést, že vyplývají ze změn právní úpravy provedených do roku 2017. Od tohoto roku ke dni zpracování této zprávy nedošlo ve vztahu k plnění Aarhuské úmluvy k zásadním legislativním změnám. V předkládané zprávě jsou zohledněny zejména posuny v judikturním nahlížení, popř. jsou doplněny ty judikáty, které v předchozím období nebyly zdůrazněny. Z důvodu plynulejšího toku textu je podrobná osnova, podle které je zpráva sestavena, zařazena jako celek až do části II tohoto dokumentu.

II. Okolnosti relevantní pro pochopení zprávy

Česká republika je smluvní stranou Aarhuské úmluvy od jejího podpisu dne 25. června 1998. Po ratifikaci dne 6. července 2004 byla **Úmluva publikována ve Sbírce mezinárodních smluv** pod č. 124/2004 Sb.m.s.

Aarhuská úmluva je součástí širšího rámce práva životního prostředí, jehož hlavním gestorem je v České republice MŽP. Koncept komplexní a strukturované ochrany životního prostředí se v českém právním řádu vytváří od počátku 90. let 20. století. Pilíře upravené Aarhuskou úmluvou zahrnují přístup k environmentálním informacím, účast veřejnosti v environmentálních procesech a přístup k právní ochraně v záležitostech životního prostředí se průběžně prolínají národním právním řádem.

Pokud jde o **přístup k environmentálním informacím**, ten je zajištěn prostřednictvím zákona č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí. Jedná se o úpravu, která je standardně využívána. V příslušné části této zprávy bude zmíněno několik výhrad k aplikační praxi spočívajících zejména v nízkém povědomí o této úpravě a rovněž nízké efektivitě soudní ochrany.

Účast ekologických spolků v environmentálních řízeních byla zajištěna již v první polovině 90. let, a to na základě zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Tento zákon umožňoval účast spolků na všech správních řízeních, při nichž mohou být dotčeny zájmy ochrany přírody a krajiny. V těchto oblastech naplňoval též rámec pro účastenství environmentálních spolků při rozhodování o specifických činnostech podle Aarhuské úmluvy.

V souvislosti se změnou zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), provedenou v roce 2017 došlo na tomto úseku ke snížení uvedeného standardu.

Od roku 2018 se mohou environmentální spolky, které měly právo účastnit se všech správních řízení, v nichž mohly být dotčeny zájmy ochrany přírody a krajiny, účastnit na základě ustanovení § 70 zákona o ochraně přírody a krajiny pouze omezeného okruhu řízení (správních řízení podle zákona o ochraně přírody a krajiny). Uvedené snížení standardu nemělo sice bezprostřední vliv na plnění Aarhuské úmluvy, pokud jde o účastenství (nejedná se o řízení, která spadají do působnosti Aarhuské úmluvy), nicméně

uvedená změna rozsahu účasti environmentálních spolků v řízeních týkajících se ochrany přírody a krajiny přináší nesystémové zatížení třetího pilíře, který navíc v České republice funguje výhradně na kasačním principu. To může v důsledku vést k omezení včasné a účinné ochrany životního prostředí. Uvedená změna právní úpravy, která vedla k zásahu do environmentálních práv, je již od roku 2017 předmětem posouzení Ústavního soudu, ke kterému předložila stížnost skupina senátorů.

Naplnění požadavků **účastenství dotčené veřejnosti** při povolování specifických činností je v právní úpravě České republiky zohledněno ve vazbě na proces posuzování vlivů na životní prostředí, v tzv. navazujících řízeních, a dále též samostatně při vydávání integrovaných povolení.

Právní úprava procesu posuzování vlivů na životní prostředí [zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí), „zákon EIA“] doznala v roce 2015 významné změny, když došlo k ukotvení stávajícího celistvého rámce pro účastenství ekologických spolků ve vztahu k navazujícímu rozhodování o specifických činnostech. Platná a účinná úprava na úseku EIA tak představuje základ pro plnění požadavků Úmluvy ve věci účastenství a v návaznosti na to ve věci soudního přezkumu. Právní úprava umožňuje konzultativní účast veřejnosti v řízeních navazujících na EIA, v nichž se rozhoduje o povolení záměrů. Ekologickým spolkům je v těchto navazujících řízeních přiznáno plné účastenství a právo odvolat se proti rozhodnutí v navazujícím řízení. V soudním přezkumu je jim přiznáno právo napadení jak procesních, tak hmotněprávních otázek navazujícího řízení.

Účastenství ekologických spolků v procesech podle stavebního zákona je vázané na záměry podléhající posuzování vlivů na životní prostředí, resp. jejich povolování v navazujícím řízení. Případně je plnohodnotné účastenství v povolovacích procesech podle stavebního zákona vázáno na vlastnické právo a jiná věcná práva. Široké veřejnosti svědčí v návaznosti na posuzování záměru v procesu EIA konzultativní účast v navazujících řízeních.

V případě záměrů neposuzovaných v rámci EIA (kde tedy nejsou navazující povolovací řízení), je účast spolků (nikoliv však veškeré dotčené veřejnosti) speciálně zajištěna na úseku integrovaného povolování, vodního zákona a zákona o ochraně přírody a krajiny.

Soudní přezkum je v České republice zajištěn v návaznosti na dotčení práv v důsledku rozhodnutí či opatření obecné povahy, v důsledku nezákonného postupu nebo nečinnosti správního orgánu.

Soudní přezkum se historicky potýkal s určitými omezeními, k jejichž odstranění však došlo v posledních letech. Omezení ve vztahu k úplné implementaci Úmluvy spočívala v náhledu na ekologické spolky jako subjekty, jimž jsou zaručena pouze procesní práva, tudíž se nemohly domoci přezkumu hmotněprávního hlediska. Dalším omezením byl rozsah účastenství podle stavebního zákona vázaný na vlastnictví dotčených nemovitostí.

V oblasti naplnění přístupu k právní ochraně lze poukázat zejména na judikaturu nejvyšších soudů a na pozitivní posun v nahlížení na dotčenou veřejnost ve vztahu k ochraně environmentálních zájmů. V letech 2014 a 2015 došlo k zásadnímu posunu nahlížení na spolky a byla jim kromě procesních práv přiznána též práva hmotná. Spolky proto mohou na základě přímého a nezprostředkovaného vztahu k určitému území tvrdit zkrácení na svých právech nezákonným rozhodnutím správních orgánů a správní žalobou napadat správní rozhodnutí (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 6. 2015, č. j. 1 As 13/2015-295, nebo ze dne 30. 9. 2015, č. j. 6 As 73/2015-40; nálezy Ústavního soudu ze dne 30. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 59/14¹). Podle soudů spolky mohou zprostředkovaně hájit práva svých členů, mimo jiné i právo na příznivé životní prostředí, protože je nesmyslné, aby jednotlivci o tuto možnost přišli, pokud se spojí do spolku. Zároveň mohou jednotlivci i spolky prostřednictvím ochrany svých práv prosazovat veřejné zájmy. Judikatura též potvrzuje možnost soudního přezkumu bez přímé návaznosti na účast v předchozím řízení.

Výše uvedené principy se uplatňují k provádění požadavků ve druhém a třetím pilíři Aarhuské úmluvy.

¹ Dále v textu je pro označení Ústavního soudu používána též zkratka „ÚS“ a pro označení Nejvyššího správního soudu zkratka „NSS“.

Pokud jde o **možnost přímého účinku Aarhuské úmluvy**, české soudy ho vylučují, nicméně Aarhuská úmluva a jí definovaná práva jsou využívána jako významná argumentační opora pro zohlednění environmentálních zájmů (*“Je-li tedy možné interpretovat vnitrostátní normy vícero možnými způsoby, má přednost ten výklad, který naplňuje požadavky Aarhuské úmluvy”*, viz nálezn Ústavního soudu ze dne 30. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 59/14).

S ohledem na členství České republiky v EU jsou určující též závazky plynoucí z unijního práva, a to s ohledem na požadavek **výkladu národního práva „ve světle znění a účelu“ unijního práva tak, aby bylo dosaženo cíle, který toto právo sleduje a byla zajištěna jeho efektivita a případný přímý účinek unijních směrnic.**

III. Legislativní, regulační a jiná opatření, která implementují hlavní ustanovení v článku 3 odstavcích 2, 3, 4, 7 a 8

a) k článku 3 odstavci 2

Základní právní rámec pro postup orgánů moci výkonné, orgánů samosprávných celků a jiných orgánů, případně právnických a fyzických osob, pokud vykonávají působnost v oblasti veřejné správy, upravuje zákon č. 500/2004 Sb., správní řád. Mezi zásady činnosti správních orgánů patří zásada veřejné správy jako služby veřejnosti upravená v § 4 odst. 1 správního řádu. K této zásadě se váže též povinnost úředních osob při plnění úkolů vyplývajících z působnosti správního orgánu chovat se k dotčeným osobám zdvořile a podle možností jim vycházet vstříc. Dále je v § 4 odst. 2 správního řádu stanovena obecná poučovací povinnost o právech a povinnostech dotčené osoby. Tato je pak konkretizována ve vztahu k jednotlivým úkonům správních orgánů ve smyslu poučení o právních důsledcích. Podle ustanovení § 4 odst. 3 správního řádu je správní orgán povinen uvědomit dotčené osoby o úkonu, který se chystá učinit, pokud je to třeba k uplatnění jejich práv a není tím ohrožen účel úkonu. Správní orgán je též povinen umožnit dotčeným osobám uplatňovat jejich práva a oprávněné zájmy. Správní orgány jsou dále povinny zajišťovat vzájemný soulad všech současně probíhajících postupů, které se týkají těchto práv a povinností dotčené osoby.

Podle zákona o státní službě č. 234/2014 Sb. je státní zaměstnanec povinen dodržovat pravidla etiky vydaná služebním předpisem náměstka ministra vnitra pro státní službu č. 13/2015, který kromě jiného stanoví, že státní zaměstnanec vystupuje vůči dotčeným osobám tak, aby je neuváděl v omyl o jejich právech a povinnostech, a informuje je jasně, přesně, úplně, pravdivě a srozumitelně.

V rámci vstupního i následného školení absolvují úředníci školení vztahující se k oboru jejich činnosti. Rezort MŽP novým zaměstnancům poskytuje vstupní školení v rozsahu 16 hodin, jehož obsahem jsou i povinnosti úředníků vzhledem k veřejnosti (právo na informace); následné školení formou e-learningu prohlubuje znalosti v oblasti právního systému ČR (a tudíž také povinností vyplývajících z členství ČR v Úmluvě).

Povinnosti úředníků krajů a obcí upravuje zákon č. 312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávných celků a o změně některých zákonů. Patří mezi ně povinnost poskytovat informace o činnosti úřadu v rozsahu stanoveném dalšími předpisy. Zákon definuje též základní předpoklady pro výkon funkce úředníka, mezi nimiž je prohlubování kvalifikace. V zákonné úpravě je zakotvena povinnost vstupního a průběžného vzdělávání úředníků. Součástí vstupního vzdělávání jsou obecné zásady veřejné správy a pravidla etiky úředníka. Mimo to je vyžadována zvláštní odborná způsobilost, která zajišťuje ověření a prohloubení znalosti konkrétního odborného úseku veřejné správy. V rámci příslušných vzdělávacích programů jsou zohledněny též principy Aarhuské úmluvy.

Vzdělávací systém úředníků je zaštiťován Ministerstvem vnitra, konkrétně Institutem pro veřejnou správu Praha, který je státní příspěvkovou organizací jím zřízenou. Dále se na něm podílí další organizace, jako např. Svaz města obcí, který realizuje projekt ESO zaměřený na efektivní správu obcí.

Zvláštní roli v podpoře veřejnosti ve vztahu k veřejné správě vykonává úřad ombudsmana. Instituce veřejného ochránce práv byla zřízena zákonem č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv. Veřejný

ochránce práv působí k ochraně osob před jednáním úřadů, pokud je v rozporu s právem, neodpovídá principům demokratického právního státu a dobré správy, jakož i k ochraně před jejich nečinností. V tomto smyslu může ve vymezených oblastech řešit podněty osob též na úseku ochrany životního prostředí. Ombudsman má též poučovací povinnost, jestliže je podnět k němu podaný řešitelný prostředky správního práva, popř. ústavní stížností (§ 13 zákona o veřejném ochránci práv).

V obecné rovině přispívají **k efektivní komunikaci a zprostředkování informací** mezi úřady a veřejností nástroje eGovernmentu, jako je portál veřejné správy (www.portal.gov.cz) zřízený Ministerstvem vnitra. V roce 2006 byla Ministerstvem vnitra zařazena mezi oficiální metody zvyšování kvality ve veřejné správě Místní agenda 21. Jejím prostřednictvím je posilována kvalitní správa věcí veřejných. Další nástroje komunikace upravuje koncepce Klientsky orientovaná veřejná správa 2030. Tato koncepce definuje rozvoj veřejné správy pro období 2021–2030, přičemž směřuje též ke zvýšení pro-klientské orientace veřejné správy. Jedním z cílových prvků koncepce obecně ve všech oblastech veřejné správy je zlepšení informovanosti a usnadnění participace občanů.

b) k článku 3 odstavci 3

Ve věci implementace článku 3 odst. 3 Úmluvy není v České republice vytvořen samostatný vzdělávací systém, který by se speciálně věnoval principům a postupům podle Úmluvy. Nástroje aktivní participace veřejnosti v environmentální oblasti jsou však obecně **zohledněny v rámci systému ekologické výchovy a vzdělávání (EVVO)**, proto je dále věnována pozornost tomuto konceptu.

Historie výchovy a vzdělávání v oblasti životního prostředí v ČR sahá do 60. let 20. století. V letech 1990–1994 byly vytvořeny základy EVVO a systém EVVO se dynamicky rozvíjel po stránce legislativní a z hlediska začlenění do agendy státní správy, samosprávy i nestátních institucí. Rozvíjela se též mezinárodní spolupráce a došlo k hlubšímu rozpracování tematického obsahu a metod a promítnutí do vzdělávacího plánu školské soustavy.

Ze zákonné úpravy je zásadní zejména zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, který v ustanovení § 13 upravuje povinnost v obecné rovině podporovat environmentální vzdělávání, výchovu a osvětu na úrovni celostátní a krajské. Zároveň ukládá MŽP povinnost zpracovat státní program EVVO. Hlavními gestory programu jsou za oblast EVVO v rámci školského systému Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT), MŽP zajišťuje oblast EVVO pro veřejnost, veřejnou správu, mimoškolní činnosti dětí a mládeže a podnikovou sféru. Koncept EVVO je na úseku školství uveden mezi obecnými cíli předškolního a školního vzdělávání, když zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) jako cíl *“získání a uplatňování znalostí o životním prostředí a jeho ochraně vycházející ze zásad trvale udržitelného rozvoje”*. Toto je dále promítnuto do konceptu školního environmentálního vzdělávání.

Aktuální **národní strategie EVVO** je stanovena ve Státním programu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a environmentálního poradenství na léta 2016–2025 (SP EVVO a EP). Strategie je realizována na základě akčních plánů. Mimo strategii EVVO Státní politika životního prostředí 2012–2020 uvádí jako základní předpoklad pro její úspěšnou realizaci zvyšování povědomí veřejnosti o otázkách životního prostředí. Jedním z úkolů Státní politiky životního prostředí na úseku EVVO je zajistit provádění a plnění úkolů vyplývajících pro Českou republiku z Aarhuské úmluvy.

Program EVVO v České republice je komplexní a zahrnuje porozumění ekologickým vztahům a zákonitostem. **Rozvoj kompetencí potřebných pro environmentálně odpovědné jednání** má být rozvíjen v těchto pěti základních oblastech kompetencí: vztah k přírodě, vztah k místu, ekologické děje a zákonitosti, environmentální problémy a konflikty a připravenost jednat ve prospěch životního prostředí. V rámci poslední oblasti se poukazuje na znalosti a dovednosti pro aktivní ovlivňování svého okolí. Program EVVO sice není specificky zaměřen na otázky, jak získat přístup k informacím, jak se účastnit na rozhodování a jak získávat přístup k právní ochraně podle Aarhuské úmluvy, uvedené prvky jsou však dílčí součástí vzdělávacích programů. Propagaci nástrojů aktivní participace se mimo strukturu národní koncepce EVVO věnují nevládní organizace. V České republice jsou úspěšně využívány simulační hry reflektující stav společnosti versus globální (lokální) problémy, popř. environmentální procesy apod.

Vývoji a roli EVVO je věnována pozornost též v rámci akademické sféry, která v této věci úzce spolupracuje s nevládními neziskovými organizacemi.

Financování EVVO je systematicky zajištěno z národních zdrojů, V letech 2018–2020 jsou konkrétní aktivity podporované z Národního programu Životní prostředí (NPŽP) definovány v intencích tzv. Rámce Národního programu Životní prostředí pro období 2018–2020. Pro dané období bylo plánováno celkem 44 dotačních výzev s alokací 8,896 miliard korun, které jsou uvolňovány z prostředků Státního fondu životního prostředí ČR. Program navazuje na Operační program Životní prostředí 2014–2020 (ve věci stanovení nových oblastí podpory). Volba podporovaných aktivit vychází ze Státní politiky životního prostředí ČR a zároveň reaguje na aktuální potřeby měst a obcí. Mezi prioritními tématy podpory je též EVVO.

c) k článku 3 odstavci 4

Listina základních práv a svobod zaručuje právo svobodně se sdružovat (čl. 20). Podrobné aspekty fungování neziskových organizací upravuje **občanský zákoník** (zákon č. 89/2012 Sb., který je účinný od 1. 1. 2014). Občanský zákoník upravuje postavení spolků, nadací a nadačních fondů a ústavů. Kromě těchto neziskových organizací fungují v České republice obecně prospěšné společnosti založené podle předchozí právní úpravy a také evidované církevní právnické osoby, jejichž účel je však primárně náboženský nebo charitativní. Dále není vyloučen vznik a aktivní působení neformálních uskupení osob.

Spolky mohou být založeny minimálně třemi osobami vedenými společným zájmem. Občanský zákoník dále stanoví zásady fungování spolků, jejich účelové vymezení či vnitřní organizaci. Údaje o spolcích se zapisují do veřejného rejstříku spolků. K plnému uplatňování participativních práv ve smyslu Aarhuské úmluvy však musí spolek naplnit kritéria dále v této zprávě uvedená (vyvíjet činnost minimálně 3 roky, případně ho musí podporovat 200 osob).

Postavení nevládních neziskových organizací (NNO) a zohlednění jejich potřeb zajišťuje **Rada vlády pro nestátní neziskové organizace** („Rada“), která je stálým poradním, iniciativním a koordinačním orgánem vlády České republiky pro tuto oblast. Rada byla zřízena již v roce 1992, v roce 1998 se transformovala do stávající podoby.

Role Rady je zejména iniciační. Rada iniciuje a posuzuje koncepční a realizační podklady pro rozhodnutí vlády týkající se podpory NNO a dále legislativní a politická opatření, která se týkají podmínek jejich činnosti. Sleduje též vývoj právních předpisů ve vztahu k NNO a zajišťuje zprostředkování informací mezi NNO a státními orgány. Ve výborech Rady jsou členy i zástupci environmentálních NNO.

V roce 2003 byla zřízena **Rada vlády pro udržitelný rozvoj**, a to jako stálý poradní, iniciační a koordinační orgán vlády České republiky pro oblast udržitelného rozvoje a strategického řízení. Její organizační zařazení se průběžně měnilo, od března 2018 byl výkon a koordinace agendy udržitelného rozvoje přenesen na MŽP.

Spolupráce státu s NNO, které prosazují ochranu životního prostředí, je rámcově zakotvena ve strategických dokumentech jako je Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty nebo Strategický rámec Česká republika 2030.

Zástupci MŽP se na neformální bázi pravidelně setkávají se zástupci nestátních neziskových organizací (zejména se Zeleným kruhem, Sítí center ekologické výchovy Pavučina a Sítí ekologických poraden STEP).

V České republice se za posledních 20 let vytvořila síť neziskových organizací, provozujících desítky středisek ekologické výchovy (např. Síť středisek ekologické výchovy Pavučina, z. s., www.pavucina-sev.cz), která nabízí krátkodobé i pobytové programy především pro žáky a studenty, ale též pro širokou veřejnost, a dále též síť environmentálních poraden. Poradny se věnují obecným otázkám ochrany životního prostředí a také otázkám šetrného spotřebitelského jednání. Pomáhají s řešením konkrétních problémů (zásahy do životního prostředí, ochrana zeleně, nakládání s odpady atd.). Zaměření environmentálních NNO je tak velmi široké od environmentální výchovy přes poradenství, ochranu přírody a krajiny až po vedení tematických kampaní zaměřených na spotřebitele nebo politiku životního prostředí. Aktuálně vznikají NNO za účelem prosazení konkrétního environmentálního zájmu (např. Spolek Klimatická žaloba, z.s., www.klimazaloba.cz). MŽP vytvořilo internetový portál ekocenter

(www.ekocentra.cz) a ekoporaden (www.ekoporadny.cz), kde je přehled poraden podle sídla i podle tematického zaměření.

Finanční podpora nestátních neziskových organizací působících v oblasti ochrany životního prostředí ve smyslu podpory jejich činnosti je poskytována z operačních programů. Především se jedná o Operační program Životní prostředí 2014–2020. Pro aktuální programové období jsou stanoveny prioritní oblasti: zlepšování kvality vod a snižování rizika povodní, zlepšování kvality ovzduší v lidských sídlech, odpady a materiálové toky, ekologické zátěže a rizika, ochrana a péče o přírodu a krajinu, energetické úspory. Dále lze využít podporu z Operačního programu vzdělávání pro konkurenceschopnost, popř. Regionálních operačních programů. Platforma NNO je rozvíjena též díky Evropskému sociálnímu fondu v rámci Operačního programu pro zaměstnanost (<http://platformanno.weebly.com>).

Další podpora vychází z Národního programu Životní prostředí pro období 2018–2020 spravovaného MŽP. Podpora NNO je realizována též v rámci regionální a místní samosprávy, a to formou dotační podpory na úrovni krajů a obcí.

d) k článku 3 odstavci 7

V současnosti neexistují jednotná závazná pravidla upravující účast zástupců NNO ve státních delegacích na mezinárodních fórech věnujících se otázkám ochrany životního prostředí. MŽP pravidelně informuje o svých aktivitách v oblasti mezinárodního působení v oblasti správy životního prostředí v rámci tzv. rozšířené resortní koordinační skupiny, které se zástupci neziskového sektoru pravidelně účastní. MŽP při formulaci národních pozic pro vrcholné konference prakticky spolupracuje se zástupci NNO (ve formě přípravných pracovních skupin) a snaží se o jejich aktivní účast v delegacích.

e) k článku 3 odstavci 8

Listina základních práv a svobod zakotvuje **právo na svobodu projevu, svobodu sdružovací, petiční právo, právo na příznivé životní prostředí, právo na včasné a úplné informace o životním prostředí, a dále právo na soudní ochranu před nezákonnými rozhodnutími orgánů veřejné moci.** Všechna tato ústavní práva jsou dále konkretizována v zákonné úpravě. Z hlediska právní úpravy nepřichází penalizace nebo obtěžování v úvahu. V praxi je však třeba poukázat na politický pohled na environmentální spolky, který bývá spíše pejorativní. S ohledem na požadavky spojené např. s výstavbou dopravní infrastruktury a s ohledem na snahu zrychlit a zjednodušit povolovací procesy jsou environmentální zájmy vnímány spíše jako obtěžující.

Nicméně v tomto pohledu je nutné poukázat na nálezný Ústavního soudu ze dne 30. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 59/14, ve kterém soud uvedl, že **označení občanských sdružení majících za účel ochranu přírody a krajiny jako „ekologické iniciativy“ „mylně implikuje pouhou aktivistickou a vedlejší roli, kterou by snad občanská sdružení tohoto typu měla ve vztahu k soudním řízením sehrávat. Občanská sdružení (spolky), jež jsou rovnocenným subjektem práva, však jsou též významným a navýsost demokratickým prvkem občanské společnosti.“**

K tomu je třeba doplnit náhled, pokud jde o možné zneužití práva. Judikatura sice počítá s možností odepření ochrany práv v případech jejich zneužívání, nicméně zneužíváním označuje především neustálé opakování bezobsažných úkonů s cílem paralyzovat výkon státní správy. Uplatňování účastenských práv v oblasti ochrany životního prostředí je považováno za legitimní nástroj výkonu práv a možnosti jeho zneužití jsou posuzovány značně restriktivně. Viz zejm. rozsudek ze dne 14. 5. 2013, č. j. 9 As 156/2012-30, ve kterém Nejvyšší správní soud označil za jednání, které nepoživá právní ochrany „*snahy určitých subjektů opakovaným zakládáním provázaných občanských sdružení mařit průběh konkrétního řízení a bez věcného důvodu řízení prodlužovat, fakticky s cílem zabránit realizaci záměru, ačkoli pro to nejsou z pohledu zájmů ochrany přírody a krajiny věcné důvody*“.

IV. Překážky bránící implementaci článku 3

Z hlediska výkonu veřejné správy je na jedné straně uplatňováno sektorové metodické vedení správních orgánů (agendy životního prostředí, zemědělství, stavebního zákona jsou rozděleny mezi více resortů: MŽP, Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo zemědělství), na druhé straně je toto rozdělení agend řešeno meziresortní koordinací a vydáváním společných metodických materiálů.

Metodické vedení úřednického aparátu je důsledné, nicméně směřuje primárně k zajištění principů dobré správy a zlepšení komunikace s účastníky řízení. Méně směřuje ke konkretizaci poučení veřejnosti o možnosti uplatňování jejich práv ve smyslu požadavků Úmluvy.

Z hlediska koncepce podpory a propagace NNO není stanovena ucelená organizační struktura pravidelné partnerské spolupráce mezi NNO a státem. Prakticky však příslušné resorty přizývají dotčené NNO ke spolupráci; jejich zapojení je však nezavazuje k dalším krokům.

Zapojení NNO a cílená komunikace v otázkách prosazování principů Aarhuské úmluvy vyžaduje dlouhodobé plánování, což limituje jejich využívání. Vyžaduje též vyčlenění dostatečných personálních kapacit na různých úrovních veřejné správy k plnění tohoto úkolu.

V. Další informace o praktické aplikaci obecných ustanovení v článku 3

Konkrétní prvky naplnění obecných ustanovení čl. 3 Aarhuské úmluvy je třeba hledat napříč právním řádem a strategickými koncepčními dokumenty.

Principy fungování veřejné správy jsou zohledněny ve správním řádu a dále v zákonech upravujících fungování obcí a krajů jako územně samosprávných celků. Formálně jsou tedy postupy dobré správy zaručeny.

Z hlediska přístupu k informacím je základním nástrojem **uplatnění postupů podle "informačních zákonů"**, tj. zákona č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, a zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. S ohledem na vývoj informačních technologií hraje významnou roli aktivní zpřístupňování informací prostřednictvím odborných informačních portálů.

Rozsah činnosti NNO v rámci EVVO a rozsah projektů NNO lze sledovat ve statistických ročenkách MŽP a ve Zprávě o životním prostředí České republiky, kterou předkládá ministr životního prostředí každoročně ke schválení vládě a projednání parlamentu.

VI. Webové adresy, které se vztahují k implementaci článku 3

www.mzp.cz/cz/statni_program_evvo_ep_2016_2025

www.cr2030.cz/strategie

www.ekocentra.cz

www.ekoporadny.cz

www.ochrance.cz

www.zelenykruh.cz/cz

<http://platformanno.weebly.com>

www.pavucina-sev.cz

www.narodniprogramzp.cz/nabidka-dotaci

www.portal.gov.cz

www.cenia.cz/wp-content/uploads/2020/01/Statisticka_Rocenska_ZP_CR-2018.pdf

https://www.mzp.cz/cz/zpravy_o_stavu_zivotniho_prostredi_publikace

VII. Legislativní, regulační a jiná opatření, která implementují ustanovení o přístupu k environmentálním informacím článku 4

Základem pro úpravu práva na přístup k informacím je Listina základních práv a svobod. Ta v čl. 17 odst. 1 zaručuje **právo na informace** a dále v odst. 5 stanoví, že státní orgány a orgány územní samosprávy jsou povinny přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti, přičemž podrobnosti má stanovit zákon. V čl. 35 odst. 2 Listiny základních práv a svobod je pak zakotveno **právo každého na včasné a úplné informace o životním prostředí**. Tohoto práva je možné se domáhat pouze v mezích zákona.

Odlišení těchto dvou informačních práv spočívá v tom, že v případě čl. 17 Listiny jde o položení základu pro kontrolu veřejné moci, realizaci politických práv a kontrolu hospodaření s veřejnými prostředky. V případě čl. 35 odst. 2 Listiny je pak hlavním cílem ochrana životního prostředí a informovanost o stavu životního prostředí. Pro implementaci Úmluvy je tak zásadní zákon provádějící toto ustanovení.

Na úrovni zákonů upravují právo na informace dva základní předpisy. Jednak zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, a dále, pokud jde o environmentální informace, zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí. Podle judikatury je úprava v zákoně č. 123/1998 Sb. speciální a zároveň ucelená, takže se ve vztahu k ní nepoužije zákon č. 106/1999 Sb. jako *lex generalis*. Podobné instituty zakotvené v obou zákonech by však měly být vykládány stejným způsobem (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 12. 2010, č. j. 1 As 44/2010-103).

Komplexním způsobem je upraveno rovněž např. zpřístupňování statistických údajů podle zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě.

Zpřístupňování environmentálních informací je dále upraveno v řadě právních předpisů zaměřených na konkrétní agendy a procesní postupy (např. stavební zákon, zákon EIA, správní řád).

Povinnými subjekty podle zákona č. 123/1998 Sb. jsou:

- správní úřady a jiné organizační složky státu a orgány územních samosprávných celků;
- právnické nebo fyzické osoby, které na základě zvláštních právních předpisů vykonávají v oblasti veřejné správy působnost vztahující se přímo nebo nepřímo k životnímu prostředí;
- právnické osoby založené, zřízené, řízené nebo pověřené subjekty uvedenými v předchozích bodech, jakož i fyzické osoby pověřené těmito subjekty, které na základě právních předpisů nebo dohody s těmito subjekty poskytují služby, které ovlivňují stav životního prostředí a jeho jednotlivých složek.

Uvedené subjekty jsou povinny zpřístupňovat informace o životním prostředí v režimu tzv. pasivního zpřístupňování, tj. na žádost, a dále v režimu aktivního zpřístupňování, kdy samy aktivně zpracovávají informace vztahující se k jejich působnosti a zpřístupňují je veřejnosti. Omezení přístupu k informacím je vázáno na zákonem stanovené případy (viz níže).

Novelizace zákona o právu na informace o životním prostředí přijatá v roce 2015 rozšířila zpřístupňování informací o zpřístupňování prostorových dat a metadat neomezenému okruhu subjektů prostřednictvím prostorových dat a metadat na Národním geoportálu INSPIRE spravovaném MŽP (§ 11a zákona č. 123/1998 Sb.).

Zákon o právu na informace o životním prostředí upravuje:

- a) podmínky výkonu práva na včasné a úplné informace o životním prostředí, jimiž disponují povinné subjekty podle tohoto zákona nebo které jsou k dispozici pro tyto subjekty,
- b) přístup veřejnosti k informacím o životním prostředí, kterými disponují povinné subjekty podle tohoto zákona nebo které jsou k dispozici pro tyto subjekty,

c) základní podmínky a lhůty pro zpřístupňování informací a důvody, pro které mohou povinné subjekty podle tohoto zákona odepřít zpřístupnění informace,

d) aktivní zpřístupňování informací o životním prostředí a podporu používání zařízení umožňující dálkový přístup,

e) pravidla pro zřízení infrastruktury pro prostorová data pro účely politik životního prostředí a politik nebo činností, které mohou mít vliv na životní prostředí a zpřístupňování prostorových dat prostřednictvím síťových služeb na Národním geoportálu INSPIRE („geoportál“),

f) vzdělávání, výchovu a osvětu v oblasti ochrany životního prostředí.

Informacemi o životním prostředí se podle zákona o právu na informace o životním prostředí rozumí informace v jakékoliv technicky proveditelné podobě, které vypovídají zejména o

1. stavu a vývoji životního prostředí, o příčinách a důsledcích tohoto stavu,

2. připravovaných nebo prováděných činnostech a opatřeních a o uzavíraných dohodách, které mají nebo by mohly mít vliv na stav životního prostředí a jeho složek,

3. stavu složek životního prostředí, včetně geneticky modifikovaných organismů, a o interakci mezi nimi, o látkách, energii, hluku, záření, odpadech včetně radioaktivních odpadů a dalších emisích do životního prostředí, které ovlivňují nebo mohou ovlivňovat jeho složky, a o důsledcích těchto emisí,

4. využívání přírodních zdrojů a jeho důsledcích na životní prostředí a rovněž údaje nezbytné pro vyhodnocování příčin a důsledků tohoto využívání a jeho vlivů na živé organismy a společnost,

5. vlivech staveb, činností, technologií a výrobků na životní prostředí a veřejné zdraví a o posuzování vlivů na životní prostředí,

6. správních řízeních ve věcech životního prostředí, posuzování vlivů na životní prostředí, peticích a stížnostech v těchto věcech a jejich vyřízení a rovněž informace obsažené v písemnostech týkajících se zvláště chráněných součástí přírody a dalších součástí životního prostředí chráněných podle zvláštních předpisů,

7. ekonomických a finančních analýzách použitých v rozhodování a dalších opatřeních a postupech ve věcech životního prostředí, pokud byly pořízeny zcela nebo zčásti z veřejných prostředků,

8. stavu veřejného zdraví, bezpečnosti a podmínkách života lidí, pokud jsou nebo mohou být ovlivněny stavem složek životního prostředí, emisemi nebo činnostmi, opatřeními a dohodami podle bodu 2,

9. stavu kulturních a architektonických památek, pokud jsou nebo mohou být ovlivněny stavem složek životního prostředí, emisemi nebo činnostmi, opatřeními a dohodami podle bodu 2,

10. zprávách o provádění a plnění právních předpisů v oblasti ochrany životního prostředí,

11. mezinárodních, státních, regionálních a místních strategiích a programech, akčních plánech apod., jichž se Česká republika účastní, a zprávách o jejich plnění,

12. mezinárodních závazcích týkajících se životního prostředí a o plnění závazků vyplývajících z mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána,

13. zdrojích informací o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů.

Tento výčet je demonstrativní, informací o životním prostředí tedy může být i jiný typ informace, jestliže se týká životního prostředí nebo jeho složek.

a) k článku 4 odstavci 1

Zákon o právu na informace o životním prostředí umožňuje žádat o informace, aniž by bylo třeba udávat důvod takové žádosti [§ 3 odst. 1) zákona č. 123/1998 Sb.].

Zpřístupňováním informací je jejich poskytování jakoukoliv technicky proveditelnou formou, tj. též formou pořizování výpisů, opisů nebo kopií [§ 2 písm. c) zákona č. 123/1998 Sb.].

Podle § 6 zákona o právu na informace o životním prostředí může žadatel v žádosti navrhnout formu, případně způsob, jichž má být použito při zpřístupnění informace. Pokud formu nebo způsob žadatel neurčí, případně pokud takové formy nebo způsobu nelze ze závažných důvodů využít, zvolí povinný subjekt způsob a formu zpřístupnění informace s ohledem na splnění účelu žádosti o zpřístupnění informace a její optimální využití žadatelem. Pokud povinný subjekt zpřístupní informaci byť i jen částečně v jiné než požadované formě, musí tento svůj postup odůvodnit.

Jde-li o žádost o již zveřejněnou informaci, může povinný subjekt sdělit žadateli údaje umožňující vyhledání a získání zveřejněné informace. To však neplatí, pokud žadatel uvedl, že nemá možnost získat zveřejněnou informaci jiným způsobem, nebo pokud trvá na přímém poskytnutí zveřejněné informace (§ 5 zákona č. 123/1998 Sb.)

b) k článku 4 odstavci 2

Povinné subjekty jsou podle § 7 zákona o právu na informace o životním prostředí povinny informaci zpřístupnit bez zbytečného odkladu, nejpozději do 30 dnů od obdržení žádosti. V případě výjimečných okolností, které si vynucují prodloužení lhůty, je možné zpřístupnit informaci do 60 dnů. O takových okolnostech a o prodloužení lhůty musí být žadatel před uplynutím 30denní lhůty vyrozuměn.

c) k článku 4 odstavcům 3 a 4

Omezení přístupu k environmentálním informacím upravuje § 8 zákona o právu na informace o životním prostředí. Zpřístupnění informací může být v souladu s Úmluvou odmítnuto:

- jestliže se týká dosud nezpracovaných nebo nevyhodnocených údajů, popř. vnitřních pokynů povinného subjektu, nebo jde o žádost nesrozumitelnou nebo příliš obecnou;
- pokud byla informace povinnému subjektu předána osobou, která k tomu nebyla podle zákona povinna a nedala předchozí písemný souhlas k zpřístupnění této informace;
- pokud by zpřístupnění této informace mohlo mít nepříznivý vliv na ochranu životního prostředí v místech, kterých se informace týká;
- pokud se žadatel domáhá informací opatřovaných v rámci přípravného řízení (vyšetřování) v trestních věcech, nebo se informace týká neukončených řízení a nepravomocných rozhodnutí o přestupcích a jiných správních deliktech.

Národní právní úprava výslovně nezohledňuje důvody odmítnutí zpřístupnění informací, pokud jde o mezinárodní vztahy, obranyschopnost státu nebo veřejnou bezpečnost.

Zákon o právu na informace o životním prostředí dále upravuje oblasti, kde jsou případným zpřístupněním informací dotčeny jiné zvláštními zákony chráněné zájmy. Zpřístupnění informace bude odepřeno, jestliže je vylučuje ochrana utajovaných informací, ochrana osobních nebo individuálních údajů nebo ochrana osobnosti, ochrana duševního vlastnictví nebo ochrana obchodního tajemství. Ochrana zájmu na ochraně osobnosti je však prolomena ve prospěch poskytnutí informace o původci činnosti znečišťující nebo jinak ohrožující nebo poškozující životní prostředí obsažené v pravomocném rozhodnutí o trestném činu, přestupku nebo jiném správním deliktu. Zpřístupnění informace též nelze odepřít v případě informace o emisích vypouštěných nebo vyzařovaných do životního prostředí, jestliže by důvodem odepření měla být ochrana osobních nebo individuálních údajů nebo ochrana osobnosti nebo ochrana obchodního tajemství.

Při posuzování žádosti o zpřístupnění informace je uplatňován test veřejného zájmu. V každém jednotlivém případě (žádosti) musí být zvážen veřejný zájem, jemuž by zpřístupnění informace sloužilo, vůči zájmu svědčícímu pro nezveřejnění. Požadavek na provedení testu veřejného zájmu při rozhodování o odepření informace v české právní úpravě výslovně nenalezneme, lze ho však dovodit z judikatury (viz např. rozsudky NSS ze dne 16. 3. 2010 č. j. 1 As 97/2009-119 a ze dne 30. 10. 2020 č. j. 5 As 162/2018-51).

d) k článku 4 odstavci 5

Podle § 4 zákona o právu na informace o životním prostředí v případě, že je žádost podána u povinného subjektu, jenž nemá dotyčnou informaci k dispozici a současně nemá podle zvláštních právních předpisů povinnost takovou informaci mít, sdělí žadateli bez zbytečného odkladu, nejpozději do 15 dnů od obdržení žádosti, že požadovanou informaci nemůže z tohoto důvodu poskytnout. Pokud je dotazovanému povinnému subjektu známo, který povinný subjekt má požadovanou informaci k dispozici, postoupí mu žádost ve lhůtách stanovených v předchozí větě a uvědomí o tom žadatele.

e) k článku 4 odstavci 6

Podle § 8 odst. 6 zákona o právu na informace o životním prostředí platí, že pokud je to možné, zpřístupní se požadovaná informace po vyloučení těch skutečností, které zakládají důvod pro odepření zpřístupnění informace. O takovém zásahu a jeho důvodu musí být žadatel vždy při zpřístupnění informace uvědomen.

f) k článku 4 odstavci 7

Pokud povinný subjekt žádosti o zpřístupnění informace, byť i jen zčásti nevyhoví, vydá o tom ve lhůtě pro zpřístupnění informace, tj. do 30, resp. do 60 dnů od podání žádosti, rozhodnutí o odepření zpřístupnění informace. Proti rozhodnutí je možné podat odvolání, přičemž odvolací lhůta se řídí správním řádem a činí 15 dnů ode dne oznámení rozhodnutí. Poučení o možnosti podat odvolání je součástí rozhodnutí.

Zákon o právu na informace o životním prostředí upravuje “fikci negativního rozhodnutí” pro případ, kdy povinný subjekt ve stanovené lhůtě neposkytl informace ani nevydal odmítavé rozhodnutí. Proti fiktivnímu rozhodnutí je možné podat odvolání, přičemž odvolací lhůta se prodlužuje s ohledem na chybějící, resp. neexistující poučení na 90 dnů. Fikce rozhodnutí se uplatní též pro případ, kdy je informace zpřístupněna pouze v části.

g) k článku 4 odstavci 8

Podle § 10 odst. 3 zákona o právu na informace o životním prostředí jsou povinné subjekty oprávněny v souvislosti se zpřístupňováním informací žádat **úhradu** ve výši, která nesmí přesáhnout náklady spojené s pořízením kopií, opatřením technických nosičů dat a s odesláním informací žadateli. Povinné subjekty musí mít vypracovaný veřejně přístupný sazebník úhrad s uvedením podmínek, za nichž se úhrady vybírají, popřípadě za nichž je možno od vybírání úhrad upustit. Podle stávající úpravy nelze vybírat úhradu za mimořádně rozsáhlé vyhledávání environmentálních informací. Tento stav by měla změnit připravovaná novela zákona o právu na informace o životním prostředí.

Příkladem sazebníku je sazebník MŽP (www.mzp.cz/cz/cenik_nakladu).

VIII. Překážky bránící implementaci článku 4

Pro uplatňování práva na přístup k informacím o životním prostředí nejsou stanoveny žádné omezující formální požadavky. V praxi však činí problém **existence dvou samostatných režimů** přístupu k informacím o životním prostředí, přičemž obecný režim dle zákona o svobodném přístupu k informacím je mnohem častěji využíván. Povinné subjekty pravidelně podřazují žádosti o poskytnutí informací o životním prostředí pod obecný režim a odmítají zpřístupnit informace z důvodů, které zákon o právu na informace o životním prostředí nezná, nebo vyžadují poplatky za rozsáhlé vyhledávání, což v případě environmentálních informací není umožněno. Nejedná se přitom o problém výhradně správních orgánů na nižší úrovni. Judikatura ukazuje, že určení správného režimu poskytování informací je i po dvou dekadách obtížné i pro ústřední orgány státní správy, např. MŽP (rozsudek NSS ze dne 20. 1. 2020, č. j. 5 As 231/2018-77) nebo Ministerstvo zahraničních věcí (rozsudek NSS ze dne 30. 10. 2020, č. j. 5 As 162/2018-51).

Povinné subjekty musí reagovat též na žádosti o informace o životním prostředí, kde se žadatelé domáhají poskytnutí údajů souvisejících s provozem podnikatelských zařízení. Povinné subjekty musí v těchto případech stále častěji posuzovat, zda nejsou naplněny znaky obchodního tajemství, a tedy odůvodněno odepření informace. Zjišťování povahy požadovaných informací zvyšuje náročnost celého procesu a ovlivňuje dobu nezbytnou pro vyřízení žádosti.

Limitem zajištění přístupu k informacím je obtížná vymahatelnost v případech, kdy dochází k neodůvodněnému odpírání zpřístupnění informací, a to s ohledem na zdlouhavé obranné mechanismy. Tyto situace nastávají v případech, kdy úřady aplikují extenzivní výklad důvodů pro odepření informace, a dále v případech, kdy veřejná správa nedisponuje informacemi, které by k dispozici mít měla.

Naopak povinné subjekty jsou v některých případech zavaleny obstrukčně nebo obecně formulovanými žádostmi s požadavkem na rozsáhlá vyhledávání. V této souvislosti orgány veřejné správy poukazují na to, že jsou nuceny se vypořádat s poměrně rozsáhlým nápadem práce spojené s vyhledáváním informací o životním prostředí, přičemž podle zákona o právu na informace o životním prostředí nemohou účtovat náhradu nákladů za mimořádně rozsáhlé vyhledávání.

Pokud jde o zdlouhavost přezkumu v případech neposkytnutých informací, z hlediska opravných prostředků se v první řadě uplatní odvolání proti rozhodnutí o odepření zpřístupnění informace, popř. proti fiktivnímu rozhodnutí o odepření zpřístupnění informace (pozn. uplatnění fikce je neobvyklým prvkem v českém právním řádu, proto jeho využití vyžaduje znalost uplatnitelné právní úpravy).

V případě vrácení k rozhodnutí na první stupeň může dojít k novému, opět nezákonnému rozhodnutí, a takto může dojít k cyklení odvolacích procesů. Pokud nadřízený orgán nezákonné prvoinstanční rozhodnutí potvrdí, je jedinou cestou ke zjednání nápravy soudní přezkum. Ten může být pro žadatele, zejména pokud se jedná o jednotlivce, příliš náročný, a to s ohledem na soudní poplatky, potřebu právní podpory v dané věci a v případě neúspěchu hrazení nákladů protistraně. Kromě toho soud ve výsledku posuzuje zákonnost předchozích procesů, nemůže však nařídít poskytnutí požadované informace. Podle připravované novely zákona o právu na informace o životním prostředí, by mělo v této věci dojít ke změně, tj. umožněno, aby soud poskytnutí informací nařídil. S ohledem na délku soudního přezkumu může být konečné poskytnutí informace irelevantní, neboť již nereflektuje okolnosti v době, kdy byla žádost prvně uplatněna.

IX. Další informace o praktické aplikaci ustanovení článku 4

Zákon o právu na informace o životním prostředí nezakládá povinnost vést evidenci obdržených žádostí o zpřístupnění environmentálních informací ani shromažďovat statistické údaje v této oblasti.

Spíše doprovodné informace o využití přístupu k informacím poskytuje Zpráva o stavu životního prostředí.

Z praktického hlediska dochází v posledních letech k zásadnímu rozšiřování veřejně přístupných environmentálních informací, což je řešeno též v čl. 5 Aarhuské úmluvy (viz komentář k čl. 5).

X. Webové adresy relevantní pro implementaci článku 4

www.cenia.cz

www.zelenykruh.cz

www.mzp.cz

www.mzp.cz/cz/cenik_nakladu

XI. Legislativní, regulační a jiná opatření, která implementují ustanovení o shromažďování a rozšiřování environmentálních informací v článku 5

a) k článku 5 odstavec 1

Povinnost orgánů státní správy shromažďovat informace o životním prostředí v oblastech spadajících do jejich působnosti je obecně upravena v zákoně o právu na informace o životním prostředí (§ 10a).

Povinné subjekty zpracovávají informace vztahující se k jejich působnosti a vytvářejí nezbytné technické a další podmínky pro aktivní zpřístupňování informací. Povinné subjekty jsou povinny v rozsahu stanoveném zákonem o právu na informace o životním prostředí vést a aktualizovat elektronické databáze obsahující informace vztahující se k jejich působnosti; databáze musí být přístupné prostřednictvím zařízení umožňujících dálkový přístup.

Aktivní zpřístupňování zahrnuje kromě internetového zpřístupňování informací vlastní ediční a publikační činnosti.

Povinné subjekty aktivně zpřístupňují **zejména** (výčet tedy není vyčerpávající)

a) koncepce, politiky, strategie, plány a programy týkající se životního prostředí a zprávy o jejich provádění, pokud jsou zpracovávány,

b) zprávy o stavu životního prostředí, pokud jsou zpracovávány,

c) souhrny údajů o sledování činností, které mají nebo by mohly mít vliv na stav životního prostředí a jeho složek,

d) správní rozhodnutí v případě, že je jeho vydání podmíněno vydáním stanoviska k posouzení vlivů provedení záměru na životní prostředí podle zvláštního právního předpisu,

e) dokumenty pořizované v průběhu posuzování vlivů na životní prostředí podle zvláštního právního předpisu,

f) hodnocení rizik týkající se životního prostředí, pokud jsou zpracovávány,

g) dohody o poskytování služeb podle § 2 písm. b) bodu 3 zákona.

MŽP dále aktivně zpřístupňuje

a) seznam informací, které mají mít povinné subjekty k dispozici s uvedením, u jakého povinného subjektu lze informace získat,

b) mezinárodní smlouvy a dohody, právní předpisy Evropské unie, zákony a další právní předpisy v oblasti ochrany životního prostředí a zprávy o jejich provádění a plnění, pokud jsou zpracovávány.

MŽP každoročně zpracovává **Zprávu o stavu životního prostředí ČR**, která detailně hodnotí jednotlivé složky životního prostředí. Zprávu projednává a schvaluje vláda České republiky, dále ji projednává parlament.

Podkladem pro zpracování Zprávy je a pro celkové zhodnocení slouží Statistická ročenka životního prostředí, která obsahuje naměřená a shromážděná data o životním prostředí. Zpráva na základě těchto dat analyzuje stav životního prostředí a popisuje trendy stavu jednotlivých složek životního prostředí. Cílem Zprávy je rovněž posoudit naplňování Státní politiky životního prostředí.

V návaznosti na Zprávu o stavu životního prostředí České republiky zpracovává MŽP jednou za rok zprávy o stavu životního prostředí jednotlivých krajů. Tyto zprávy musí být zveřejněny v elektronické podobě do tří měsíců od schválení Zprávy o stavu životního prostředí České republiky.

Na úseku aktivního zpřístupňování informací je důležitým partnerem pro veřejnost **CENIA**, Česká informační agentura životního prostředí (www.cenia.cz). CENIA je příspěvkovou organizací MŽP. Jejím

posláním je shromažďování, hodnocení a interpretace informací o životním prostředí a jejich poskytování odborné i laické veřejnosti.

CENIA spravuje Integrovaný systém ohlašovacích povinností ISPOP, který zajišťuje plnění legislativně povinných hlášení z oblasti životního prostředí a současně poskytuje data pro průřezové environmentální informace.

CENIA dále spravuje Národní geoportál (INSPIRE), kde jsou kromě dat a služeb spadajících pod směrnici INSPIRE k nalezení i tematická data několika desítek subjektů od centrálních orgánů veřejné správy, rezortních organizací, krajských úřadů, obcí, výzkumných institucí, až po soukromé firmy. Zobrazovanými daty pokrývá širokou škálu oborů (<https://geoportal.gov.cz/web/guest/home/CENIA>). CENIA zajišťuje rozcestník k dalším environmentálním systémům:

Integrovaný registr znečišťování (IRZ)

Systém evidence přepravy nebezpečných odpadů (SEPNO)

Hodnocení vlastností nebezpečných odpadů

Environmentální helpdesk EnviHELP

Informační systém statistiky a reportingu

Informační systém EIA/SEA

Informační systém MA 21

Informační systém VODA ČR

Archiv družicových dat

Informační systém odpadového hospodářství (ISOH)

Veřejně přístupné jsou též statistické informace týkající se příslušných složek životního prostředí, a to též v oblasti zemědělské činnosti (Ministerstvo zemědělství) nebo ve věci finančních toků v oblasti ochrany životního prostředí (Ministerstvo financí).

Přísun informací je zajišťován v rámci širokého spektra činností veřejné správy, např. prostřednictvím Českého statistického úřadu, rezortních organizací MŽP, např. Česká informační agentura životního prostředí (CENIA), Český hydrometeorologický ústav (ČHMÚ), Česká inspekce životního prostředí (ČIŽP), Státní fond životního prostředí (SFŽP), Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK), Česká geologická služba (ČGS), Výzkumný ústav vodohospodářský (VÚV), rezortních organizací ministerstev zemědělství, zdravotnictví, vnitra, dopravy, průmyslu a obchodu a dalších centrálních úřadů jako je Státní úřad pro jadernou bezpečnost, Státní zdravotní ústav atd.

Ve věci zpřístupňování informací při mimořádných událostech odkazuje zákon o právu na informace o životním prostředí na varování veřejnosti podle zvláštních právních předpisů: zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů a zákon č. 240/2000 Sb., krizový zákon. Pro včasné varování občanů veřejná správa využívá např. zasílání zpráv SMS, vysílání regionálních elektronických médií a další způsoby.

b) k článku 5 odstavec 2

Environmentální informace jsou dostupné na základě jejich aktivního zpřístupňování. Povinnost aktivního zpřístupňování vyplývá zejména ze zákona o právu na informace o životním prostředí.

Dále je aktivní zpřístupňování součástí právní úpravy např. na úseku EIA (zákon EIA), IPPC (zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a omezování znečištění) a územního plánování (stavební zákon). Zprávy o stavu životního prostředí a další důležité údaje (EIA/SEA, IPPC, IRZ) jsou zveřejňovány na stránkách MŽP, na ostatních relevantních adresách a na stránkách CENIA v české a anglické verzi. I mnohé úřady mají stránky také v cizojazyčné verzi.

S ohledem na přístupnost informací na internetu lze považovat zpřístupňování environmentálních informací za efektivní a transparentní.

Kromě toho lze poukázat na speciální právní úpravu informačního systému veřejné správy (viz zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů), která zajišťuje standardizaci na tomto úseku.

c) k článku 5 odstavec 3

Některé právní předpisy upravují povinnost zveřejňovat informace způsobem umožňujícím dálkový přístup (např. návrhy územně plánovacích dokumentací a politiky územního rozvoje podle stavebního zákona). Některé koncepční nástroje obsahující environmentální informace jsou schvalovány formou veřejně dostupných právních předpisů (např. plány odpadového hospodářství).

Návrhy zákonů jsou zveřejňovány na portálu veřejné správy. Přípravovaná i platná legislativa v oblasti ochrany životního prostředí je zveřejňována na internetových stránkách MŽP. V oblasti zveřejňování rezortních či krajských plánů a politik se praxe liší a není předepsána žádným závazným právním předpisem.

V České republice je zřízen informační systém Databáze strategií (<https://www.databaze-strategie.cz/>), kde lze dohledat strategické dokumenty též pro úsek ochrany životního prostředí.

d) k článku 5 odstavec 4

Zpráva o stavu životního prostředí v ČR je podle § 12 zákona o právu na informace o životním prostředí zpracovávána každoročně, a po schválení vládou je zveřejněna na stránkách MŽP a CENIA. Společně se Zprávou je každoročně vydávána i Statistická ročenka životního prostředí ČR. ~~(publikována na webu CENIA).~~

e) k článku 5 odstavec 5

Právní předpisy a mezinárodní smlouvy jsou obecně dostupné v dálkové přístupné aplikaci Ministerstva vnitra Sbírka zákonů a Sbírka mezinárodních smluv (<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>). Vyhledávání v oficiálním zdroji právních předpisů neumožňuje pracovat s jejich konsolidovanými verzemi. Tuto službu prozatím supluje zejména systém www.zakonyprolidi.cz nebo různé placené platformy pro vyhledávání v právních předpisech a judikatuře (např. ASPI, BECK). V současné době probíhá projekt Ministerstva vnitra, jehož cílem je vytvořit transparentní systém pro přístup k platnému právu včetně úplných znění a zobrazení průběžných změn předpisů (systém eSbírka a eLegislativa). Všechny platné předpisy z oblasti práva životního prostředí jsou zveřejněny na webových stránkách MŽP a jsou průběžně aktualizovány.

MŽP pravidelně seznamuje veřejnost a zájmové svazy s prioritami ČR v mezinárodní agendě životního prostředí a národní legislativě. MŽP též podporuje překlady příslušných a významných dokumentů do českého jazyka.

Pro šíření informací o strategiích, politikách, programech a akčních plánech nejsou upravena jednotná pravidla. Vybrané strategie – koncepce spadají do rámce SEA a na základě toho jsou veřejnosti zvláště zpřístupňovány. Veřejnost má přístup též k územně plánovací dokumentaci a politice územního rozvoje. Veřejnost má též přístup do Databáze strategií.

f) k článku 5 odstavci 6

Znečišťovatelé jsou na základě vybraných předpisů povinni ohlašovat např. vypouštěné znečišťující látky do prostředí (zákon č. 25/2008, o integrovaném registru znečišťování), popř. hlásit další údaje o své provozní činnosti (evidence odpadů podle zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech).

S ohlášenými informacemi dále pracuje veřejná správa a případně je zpřístupňuje v rámci aktivního či pasivního zpřístupňování environmentálních informací.

Pokud jde o stimulaci provozovatelů k přímému informování veřejnosti o dopadech své činnosti na životní prostředí, MŽP prostřednictvím CENIA propaguje **zavedení dobrovolných environmentálních nástrojů**. Výhody jejich využití ze strany podnikatelů spočívají v nastavení environmentálního image firmy, zlepšení environmentálního profilu organizace a tím získání výhody na trhu.

Dobrovolné environmentální nástroje stojí mimo závazné administrativní nástroje práva životního prostředí. Vedou ke snížení negativních vlivů výroby či provozu na životní prostředí a zároveň k posílení postavení podniku či organizace na trhu, ke zvýšení konkurenceschopnosti a dobré pověsti.

Dobrovolné nástroje zahrnují opatření na úseku označování (Ekologicky šetrný výrobek/služba, Ekoznačka EU, environmentální značení), systému řízení (EMAS, systém řízení podniku a auditu s ohledem na životní prostředí), Čistší produkce (preventivní strategie pro efektivní využívání vstupních zdrojů), ecodesignu, environmentálně šetrných veřejných zakázek atd.

MŽP též pracuje na podpoře zeleného nakupování (od roku 2021 plánuje zavedení finančního bonusu na vybrané produkty, které budou obsahovat určitý podíl recyklovaných plastů). MŽP též využívá uzavírání dobrovolných dohod s některými společnostmi v rámci iniciativy "Dost bylo plastu".

g) k článku 5 odstavci 7

K plnění závazků, vyplývajících z tohoto odstavce dochází v průběhu aktivit směřujících ke zpřístupňování informací o životním prostředí popsanych výše.

h) k článku 5 odstavci 8

Informování veřejnosti o environmentálně šetrnějších variantách produktů je navázáno např. na povinnost označovat elektrospotřebiče energetickými štítky zavedenou zákonem č. 406/2000 Sb., o hospodaření s energií v souladu s požadavky práva EU.

Veřejnost může aktivně vyhledávat produkty s odpovídajícím označením, které reprezentuje ekologicky šetrné výrobky. Dále též na úseku ekologické produkce [nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů ve spojení se zákonem č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství] jsou využívána označení bioprodukt, biopotravina a ostatní bioprodukt, která umožňují veřejnosti volit mezi různými variantami produktů.

i) k článku 5 odstavci 9

V České republice plní funkci veřejně přístupného registru znečišťování **integrováný registr znečišťování (IRZ)**. IRZ byl zřízen jako veřejně přístupný informační systém emisí a přenosů znečišťujících látek. Od roku 2008 upravuje fungování IRZ [v návaznosti na Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 166/2006 ze dne 18. ledna 2006, kterým se zřizuje evropský registr úniků a přenosů znečišťujících látek, E-PRTR] samostatný právní předpis, zákon č. 25/2008 Sb., o integrovaném registru znečišťování a integrovaném systému plnění ohlašovacích povinností v oblasti životního prostředí a změně některých zákonů, a prováděcí nařízení vlády č. 145/2008 Sb., kterým se stanoví seznam znečišťujících látek a prahových hodnot a údaje požadované pro ohlašování do integrovaného registru znečišťování životního prostředí.

IRZ je funkčním veřejným systémem. Nezahrnuje však komplexní informace zohledněné v čl. 5 odst. 9 Aarhuské úmluvy (informace o vstupech, výstupech a přenosech vybraných látek a produktů, včetně spotřeby vody, energie a surovin z vybraných zařízení do složek životního prostředí, a informace o nakládání s odpady a jejich zneškodňování jak v těchto zařízeních, tak mimo ně). Některé z uvedených informací obsahují hlášení znečišťovatelů podle zvláštních předpisů (např. na úseku ochrany ovzduší

nebo nakládání s odpady). V IRZ jsou sledovány úniky a přenosy vybraných znečišťujících látek a přenosy odpadů.

Mimo IRZ platí řada povinností ukládaných ekonomickým subjektům předávat veřejné správě informace o vlivu jejich činnosti na životní prostředí. Veřejné správě je dostupná široká škála informací o vlivech na životní prostředí. K plnění ohlašovací povinnosti slouží v řadě případů integrovaný systém plnění ohlašovacích povinností (ISPOP). K roku 2020 se přes ISPOP ohlašují údaje podle zákona č. 25/2008 Sb., o integrovaném registru znečišťování, zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, zákona č. 73/2012 Sb., o látkách, které poškozují ozonovou vrstvu, a o fluorovaných skleníkových plynech, zákona č. 254/2001 Sb., o vodách, zákona č. 477/2001 Sb., o obalech – vyjma povinných osob, které jsou zapojeny do kolektivních systémů sběru obalů (EKO-KOM), zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech.

Resort životního prostředí tak má k dispozici široké penzum informací, které využívá k realizaci kontrolní činnosti správních orgánů a dále je zpracovává k informačním účelům.

XII. Překážky bránící implementaci článku 5

Překážkou aktivního šíření informací a dat z oblasti životního prostředí je jejich určitá roztržitost, tj. jejich nedostupnost z jednoho centrálního místa, např. v rámci Jednotného informačního systému životního prostředí. Ten v současné době představuje spíše formální označení pro soustavu samostatných informačních systémů vztahujících se k problematice životního prostředí. Tyto subsystémy jsou uživatelům sice dobře přístupné a poskytují kvalitní informace (viz odpovědi výše), avšak jsou provozovány jako samostatné dílčí informační systémy bez přímé integrace na společné referenční prostředí. Chybí rovněž vzájemné propojení a sdílení informací a dat a jejich jednotná publikace. Důvodem je zejména velmi široká informační základna resortu životního prostředí a odlišná organizace, sběr a vytěžování dat z různých zdrojů.

Sjednocení přístupu k informacím resortu životního prostředí bylo řešeno v projektu Celostátní informační systém pro sběr a hodnocení informací o znečištění životního prostředí (CISAŽP) realizovaném v letech 2009–2015. Projekt měl za cíl podstatné zvýšení transparentnosti, konzistentnosti a účinnosti styku podnikatelů, veřejné správy a veřejnosti s resortem životního prostředí. CISAŽP v sobě integroval subsystémy: ISPOP – Integrovaný systém plnění ohlašovacích povinností, Geoportál INSPIRE a Environmentální helpdesk.

Mimo však zůstaly další důležité subsystémy resortu životního prostředí, např. informační systémy k IPPC (Integrovaná prevence a omezování znečištění), Hydrogeologický informační systém nebo informační systémy na úseku geologie či ochrany přírody,

XIII. Další informace o praktické aplikaci ustanovení článku 5

Pro běžné dotazy veřejnosti mají povinné subjekty většinou zřízenou zvláštní adresu v rubrice kontakty nebo na úřední desce. MŽP navíc pro informace v oblasti ŽP vytvořilo helpdesk EnviHELP (<https://helpdesk.cenia.cz/hdPublic/helpdesk/>).

K dispozici jsou statistiky přístupů do vybraných informačních systémů či portálů, např. ISPOP, ISOH, IPPC, EIA/SEA, Národní geoportál INSPIRE, ISVS Voda, ISKO, MA21 apod.).

XIV. Webové adresy relevantní pro implementaci článku 5

www.mzp.cz

www.cenia.cz

http://portal.cenia.cz/eiasea/view/SEA100_koncepce

<http://www.irz.cz/>

<https://www.cenia.cz/odpadove-a-obehove-hospodarstvi/isoh/>
<https://www.cenia.cz/projekty/ukoncene-projekty/cisazp/>
<https://geoportal.gov.cz/web/guest/home>
<https://issar.cenia.cz/>
<https://www.ispop.cz/magnoliaPublic/cenia-project/uvod.html>
<https://hnvo.cz/hnvo/prod/hnvo.nsf/Index.xsp>
<https://www.sepno.cz/>
<https://helpdesk.cenia.cz/hdPublic/helpdesk>
<https://heis.vuv.cz/>
<https://ma21.cenia.cz/>
<https://voda.gov.cz/portal/>
<https://dpz.cenia.cz/archiv>
<http://www.geology.cz/extranet>
<https://www.vuv.cz/index.php/cz/>
<https://www.databaze-strategie.cz>
<https://helpdesk.cenia.cz/hdPublic/helpdesk/dalsi-oblasti/dobrovolne-nastroje/zakladni-informace-DN.html>
<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu>

XV. Legislativní, regulační a jiná opatření, která implementují ustanovení o účasti veřejnosti při rozhodování o specifických činnostech v článku 6

Český právní řád upravuje účast veřejnosti na rozhodování o specifických činnostech. Úprava je však zahrnuta jak v obecných, tak ve zvláštních předpisech. Proto se často uplatní obecná úprava účastenství obsažená ve správním řádu, a také dílčí úprava v jednotlivých sektorových zákonech, které jako *lex specialis* obecnou úpravu modifikují, v některých případech i vylučují. Pokud není okruh účastníků řízení nijak upraven, stávají se podle § 27 odst. 2 správního řádu účastníky řízení vedle žadatele též další dotčené osoby, pokud mohou být rozhodnutím přímo dotčeny ve svých právech nebo povinnostech. Typickým příkladem je řízení o vydávání souhlasu k provozování zařízení pro nakládání s opady, jehož účastníky zákon o odpadech nevymezuje (kromě obcí). V takovém případě se může stát účastníkem dotčená fyzická osoba (zpravidla soused) i právnická osoba (např. ekologický spolek). V některých případech je podle zákona účastníkem pouze žadatel.

V rámci působnosti čl. 6 Aarhuské úmluvy umožňuje české právo účast dotčené veřejnosti v povolovacích řízeních, která navazují na proces EIA, kterým se provádí rovněž posuzování vlivů na lokality v soustavě Natura 2000, a v řízení o vydání integrovaného povolení (IPPC). Nad rámec požadavků Aarhuské úmluvy zapojuje české právo dotčenou veřejnost také do některých řízení, ve kterých mohou být dotčeny zájmy ochrany přírody a krajiny, a do řízení vodoprávních, která se týkají především nakládání s vodami a ochrany vodních zdrojů. Pro účast ekologických spolků v uvedených řízeních jsou stanoveny zvláštní požadavky.

Správní řízení navazující na proces EIA vymezuje zákon EIA v § 3 písm. g) tak, že se jedná o územní řízení, stavební řízení, společné územní a stavební řízení, opakované stavební řízení, řízení o dodatečném povolení stavby, řízení o povolení hornické činnosti, řízení o stanovení dobývacího prostoru, řízení o povolení činnosti prováděné hornickým způsobem, řízení o povolení k nakládání s povrchovými a podzemními vodami, řízení o vydání integrovaného povolení, řízení o vydání povolení provozu stacionárního zdroje, řízení o vydání souhlasu k provozování zařízení k využívání, odstraňování, sběru

nebo výkupu odpadů. Dále je navazujícím řízením i další řízení, v němž se vydává rozhodnutí nezbytné pro uskutečnění záměru, není-li vedeno žádné z řízení výše uvedených, a také řízení o změně rozhodnutí.

Pokud je provedena EIA (vydáno závazné stanovisko), mohou se podle § 9c odst. 3 písm. b) zákona EIA do uvedených řízení přihlásit jako účastníci ekologické spolky, které vznikly alespoň před 3 lety, nebo je podporuje svými podpisy nejméně 200 osob. Tyto spolky dokonce mohou podat odvolání proti rozhodnutí vydanému v navazujícím řízení, aniž by se musely účastnit řízení v prvním stupni. Dotčení jednotlivci se mohou účastnit navazujících řízení dle úpravy účastnictví v jednotlivých zákonech. Ty většinou okruh účastníků nevymezují, takže se uplatní obecná úprava ve správním řádu (viz výše), anebo mezi účastníky řadí dotčené vlastníky sousedních pozemků (to se týká územního a stavebního řízení), popř. výslovně obec, na jejím území má být záměr realizován (viz např. územní řízení nebo řízení o vydání souhlasu k provozování zařízení ke sběru nebo výkupu odpadů; obec však není dotčenou veřejností v pojetí Aarhuské úmluvy). Nájemci mezi účastníky stavebního a územního řízení nespádají a nestanou se jimi ani podle správního řádu, protože celistvá úprava účastníků ve stavebním zákoně v tomto ohledu použití správního řádu vylučuje. Spíše jen teoreticky může nastat případ, že se navazujícího řízení nebude moci účastnit ani soused – dotčený vlastník.

Vedle účasti dotčené veřejnosti na rozhodování upravuje zákon EIA konzultativní účast široké veřejnosti v procesu EIA i v navazujících řízeních. Pokud není provedena EIA z důvodu, že podle závěru zjišťovacího řízení (*screening*) nemá záměr významný vliv na životní prostředí, mohou se ekologické spolky odvolat proti závěru zjišťovacího řízení, který se vydává ve formě rozhodnutí. Dotčeným jednotlivcům toto právo nesvědčí.

Účastnictví v **řízení o vydání integrovaného povolení (IPPC)** umožňuje široký výčet účastníků tohoto řízení upravený v § 7 zákona č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a o omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů (zákon o integrované prevenci).

Podle tohoto ustanovení jsou účastníky řízení o vydání integrovaného povolení občanské spolky nebo obecně prospěšné společnosti, pokud se do řízení přihlásí. Pokud však řízení o vydání integrovaného povolení předchází EIA, vede se toto řízení jako navazující. Uplatní se tedy úprava v zákoně EIA, podle které se mohou navazujícího řízení účastnit ekologické spolky za splnění podmínek podle zákona EIA (3 roky činnosti nebo 200 podpisů). Dosud nebylo judikaturou vyjasněno, zda a případně v jakém rozsahu tato zvláštní úprava v zákoně EIA vylučuje účast i jiných spolků, jejichž okruh je v zákoně č. 76/2002 Sb. stanoven širěji – tedy zda je možná účast výhradně spolků, které splní požadavky podle zákona EIA. Prakticky se zatím neobjevují spory ohledně správného vymezení okruhu účastníků.

Co se týče účasti dotčených jednotlivců, za účastníka řízení o vydání integrovaného povolení se považuje také ten, kdo by jím byl podle zvláštních právních předpisů – tedy účastník řízení, které je nahrazeno integrovaným povolením. Okruh účastníků těchto řízení je většinou určen podle obecné úpravy v § 27 odst. 2 správního řádu. Výjimkou je například řízení o udělení výjimky z hlukových limitů podle § 31 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, jehož účastníkem je pouze žadatel. Pokud by rozhodnutí vydávané v tomto řízení bylo jediným aktem nahrazovaným integrovaným povolením, dotčení jednotlivci by nespádali mezi účastníky řízení o vydání integrovaného povolení. Dotčená veřejnost není účastníkem řízení o povolení nepodstatné změny integrovaného povolení.

Účast dotčené veřejnosti na rozhodování mimo působnost čl. 6 se soustředí na řízení podle **zákona o ochraně přírody a krajiny**. Ustanovení § 70 tohoto zákona o ochraně přírody a krajiny, které upravuje účast ekologických spolků, je téměř třicet let základem účinné participace veřejnosti na ochraně životního prostředí. Do roku 2017 toto ustanovení umožňovalo, aby se ekologické spolky bez požadavků na zavedenost nebo velikost přihlašovaly do všech řízení vedených podle různých právních předpisů, ve kterých mohou být dotčeny zájmy ochrany přírody a krajiny. Zejména se jednalo o řízení o umístění nebo povolení stavby, která nevyžadovala EIA. Námitky spolků byly omezeny na hájení zájmů ochrany přírody a krajiny. Nemohly se tedy týkat obecné zákonnosti postupů správního orgánu nebo vydaného rozhodnutí. Od roku 2018 se toto oprávnění vztahuje výhradně na řízení vedená podle zákona o ochraně přírody a krajiny. Typicky se jedná o řízení o povolení kácení dřevin rostoucích mimo les, pokud se však kácení neprovádí pro stavební účely (tehdy se vydává pouze závazné stanovisko k řízení podle stavebního zákona) nebo řízení o udělení výjimky z územní nebo druhové ochrany, pokud se vyskyt

ohroženého živočicha nebo rostliny nezjistí až po začátku řízení podle stavebního zákona (tehdy se rovněž vydává pouze závazné stanovisko k řízení podle stavebního zákona).

Úprava účastenství ekologických spolků v § 115 odst. 4 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (**vodní zákon**) rovněž nepřesahuje působnost vodního zákona a vztahuje se pouze na některá řízení vedená podle tohoto zákona, všechna mimo působnost čl. 6 Aarhuské úmluvy. Ekologické spolky se dle této právní úpravy mohou bez požadavků na zavedenost nebo velikost účastnit vodoprávních řízení, mezi která patří např. řízení o povolení nakládání s vodami nebo řízení o povolení odběru vod z vod povrchových nebo podzemních. Nemohou se nicméně účastnit řízení o umístění nebo povolení výstavby vodních děl.

Nad rámec účasti dotčené veřejnosti ve smyslu Aarhuské úmluvy upravuje české právo pro rozhodování ve věcech ochrany životního prostředí širokou účast obcí. Dotčené obce se mohou stát účastníky navazujícího řízení po provedení EIA, ze zákona jsou účastníky územního řízení, řízení o vydání integrovaného povolení, řízení podle zákona o ochraně přírody a krajiny nebo vodoprávního řízení (viz výše).

a) k článku 6 odstavec 1

Okruh činností uvedených v příloze I Úmluvy se především překrývá s okruhem s činností, které podle české právní úpravy povinně spadají do procesu posuzování vlivů na životní prostředí (**procesu EIA**). Zákon EIA upravuje okruh činností podléhajících posuzování vlivů tak, že rozlišuje kategorii záměrů, které podléhají posuzování vlivů vždy, a záměrů, které vyžadují provedení zjišťovacího řízení. Záměry, které povahou odpovídají vymezeným kategoriím, ale nesplňují limitní hodnoty, se neposuzují, s výjimkou tzv. podlimitních záměrů, které dosáhnou alespoň 25 % příslušné limitní hodnoty, nacházejí se ve zvláště chráněném území nebo jeho ochranném pásmu podle zákona o ochraně přírody a krajiny a příslušný úřad stanoví, že budou podléhat zjišťovacímu řízení. Chráněná území zahrnují velkoplošná (národní parky, chráněné krajinné oblasti) i maloplošná (přírodní rezervace, přírodní památky) území.

České soudy setrvale akcentují zákaz tzv. salámové metody, aby nedocházelo k vynětí záměrů z procesu EIA – a aby v důsledku toho nedošlo i k omezení účasti veřejnosti na rozhodování (rozsudky NSS ze dne 6. 8. 2009, č. j. 9 As 88/2008-301, ze dne 18. 9. 2014, č. j. 2 As 119/2014-31, ze dne 13. 12. 2018, č. j. 6 As 139/2017-73).

Zjišťovacímu řízení v procesu EIA podléhají také záměry, u kterých nelze vyloučit významný negativní vliv na lokalitu v soustavě **Natura 2000**. Tyto záměry nejsou nijak omezeny povahou či rozsahem. České soudy proto v souladu s judikaturou Soudního dvora Evropské unie dovozují, že se může jednat i o záměry neuvedené v příloze směrnice EIA (2011/92/EU). Jedná se například o vyznačování turistických stezek (rozsudek NSS ze dne 18. 12. 2015, č. j. 2 As 49/2013-109) nebo používání biocidních přípravků (rozsudek NSS ze dne 13. 8. 2014, č. j. 3 As 75/2013-112). Naturové hodnocení vyžadují podle českých soudů rovněž záměry, které se nacházejí mimo území dotčených lokalit. Posuzování vlivů záměrů na lokalitu v soustavě Natura 2000 probíhá sice stejným procesem jako EIA, nicméně s užším, důslednějším zaměřením na dotčenou lokalitu. Dotčená veřejnost tak může v navazujících řízeních rozporovat konkrétní závěry naturového hodnocení.

Účast dotčené veřejnosti při rozhodování ve vztahu k záměrům, které byly posouzeny v procesu EIA (nikoliv však ukončeny ve zjišťovacím řízení), je zajištěna v rámci tzv. navazujících řízení (viz výše v úvodním komentáři k čl. 6).

Okruh činností uvedených v příloze I Úmluvy odpovídá i vymezení zařízení, která vyžadují integrované povolení (**IPPC**) v příloze zákona o integrované prevenci. Vydání integrovaného povolení vyžadují k provozu všechna zařízení, která splňují limitní hodnoty, přičemž podle judikatury je nutné vycházet ze skutečné podstaty provozu, z potenciálu zařízení a ze součtu produkce jednotlivých částí provozu. Integrované povolení může být vydáno i dobrovolně, ovšem této možnosti není v praxi v podstatě využíváno. Integrované povolení se vydává ve správním řízení jako samostatné rozhodnutí.

b) k článku 6 odstavci 2

Navazující řízení (rozuměj navazující řízení po provedení posouzení vlivů na životní prostředí) se ze zákona považují za řízení s velkým počtem účastníků (těmi se jinak podle správního řádu rozumí řízení s více než 30 účastníky). Účastníky řízení s velkým počtem účastníků lze o zahájení řízení uvědomit veřejnou vyhláškou. Proto je zpravidla oznámení zahájení řízení, které spadá do působnosti čl. 6 Úmluvy, zveřejňováno na úřední desce správního orgánu. Podobně je tomu již pro fázi procesu EIA, o kterém jsou však informace zveřejněny rovněž na webových stránkách (veřejně dostupný portál https://portal.cenia.cz/eiasea/view/eia100_cr), a to na základě pravidel stanovených pro proces EIA.

Správní orgán příslušný k vedení **navazujícího řízení** zveřejňuje spolu s oznámením o zahájení řízení také

a) žádost spolu s upozorněním, že se jedná o záměr podléhající posuzování vlivů na životní prostředí, případně záměr podléhající posuzování vlivů na životní prostředí přesahujících hranice České republiky, spolu s informací, kde lze nahlédnout do příslušné dokumentace pro navazující řízení,

b) informace o předmětu a povaze rozhodnutí, které má být v navazujícím řízení vydáno,

c) informace o tom, kde se lze seznámit s dokumenty pořizovanými v průběhu posuzování, které se zveřejňují,

d) informace o podmínkách zapojení veřejnosti do řízení podle § 9c odst. 1 zákona EIA a podle zvláštních právních předpisů, kterými se rozumí především informace o místě a čase konání případného veřejného ústního jednání, o lhůtě pro uplatnění připomínek veřejnosti k záměru a o případných důsledcích zmeškání takové lhůty, informace o tom, zda a případně v jaké lhůtě může veřejnost nahlížet do podkladů rozhodnutí, o dotčených orgánech a informace o možnostech dotčené veřejnosti účastnit se navazujícího řízení podle § 9c odst. 3 a 4 EIA. Informace se považuje za zveřejněnou vyvěšením na úřední desce správního orgánu, který navazující řízení vede. Informace musí být vyvěšena po dobu 30 dnů.

Pokud není řízení o vydání **integrovaného povolení** vedené jako navazující řízení (záměr nevyžaduje EIA), výše uvedené požadavky se neuplatní. Pro účely IPPC je veden celostátní informační systém veřejné správy, který mimo jiné slouží k zajištění povinností vztahujících se ke zveřejňování informací a přístupu veřejnosti k informacím. Informace o správním řízení se však zveřejňují na základě požadavků zákona o integrované prevenci. Správní orgán ve lhůtě 7 dnů ode dne, kdy shledá žádost úplnou, zajistí zveřejnění stručného shrnutí údajů (zejména o žadateli, zařízení, využívaných technologiích, stavu území a opatřeních k zajištění preventivních povinností) a dále informaci o tom, kdy a kde lze do žádosti nahlížet, pořizovat si z ní výpisy, opisy, popřípadě kopie. Zveřejnění provede prostřednictvím informačního systému integrované prevence, na své úřední desce a na úřední desce obce, na jejímž území je nebo má být zařízení umístěno. Správní orgán a obec tyto informace vyvěsí na svých úředních deskách na dobu 30 dnů. V této lhůtě může každý zaslat úřadu své vyjádření k žádosti.

Co se týče zpřístupňování informací o zahajovaných řízeních nad rámec působnosti Úmluvy, mohou ekologické spolky požádat o informování o všech zamýšlených zásazích a zahajovaných správních řízeních, při nichž mohou být dotčeny zájmy ochrany přírody a krajiny. Žádost o informování je platná jeden rok a musí být věcně i místně specifikována (§ 70 odst. 2 zákona o ochraně přírody a krajiny). V jiných případech, kdy nejde o povolovací řízení navazující na EIA (kde jsou informace veřejně dostupné), lze žádat o zpřístupnění informací o správním řízení na základě zákona o právu na informace o životním prostředí, popř. s prokázáním právního zájmu nebo jiného vážného důvodu využít institut nahlížení do spisu podle § 38 správního řádu.

c) k článku 6 odstavec 3

V **procesu EIA** má každý právo zaslat příslušnému úřadu své písemné vyjádření k oznámení záměru (do 30 dnů ode dne zveřejnění informace o oznámení záměru) a vyjádření k dokumentaci (do 30 dnů ode dne zveřejnění informace o dokumentaci). Pokud správní orgán obdrží odůvodněné nesouhlasné vyjádření veřejnosti k dokumentaci, musí nařídit veřejné projednání. Nařízené veřejné projednání se může konat nejpozději 30 dnů po uplynutí lhůty pro vyjádření k dokumentaci a oznámení o jeho konání musí být předem zveřejněno.

V **navazujícím řízení** svědčí veřejnosti (každému) možnost uplatnit připomínky ve lhůtě, která nesmí být kratší než 30 dnů od zveřejnění informací spolu s oznámením o zahájení řízení. Ekologické spolky se stávají účastníky navazujícího řízení, pokud se přihlásí v 30denní lhůtě ode dne zveřejnění informací o navazujícím řízení. Dotčené osoby, které jsou účastníky ze zákona (typicky sousedé – vlastníci) se nemusí přihlašovat, a tudíž se k jejich účastenství nevztahuje žádná lhůta. Dotčeným jednotlivcům ve smyslu Aarhuské úmluvy svědčí v navazujícím řízení pouze konzultativní účast, není tedy relevantní řešit lhůtu k přihlášení se do řízení.

V případě stavebních záměrů, které jsou povolované ve společném územním a stavebním řízení s posouzením vlivů na životní prostředí nebo v územním řízení s posouzením vlivů na životní prostředí (což je na volbě stavebníka) se uplatní obecné požadavky na projednání žádosti podle stavebního zákona, a nikoliv úprava v zákoně EIA.

Stavební úřad, **který vede územní řízení spojené s posouzením vlivů na životní prostředí nebo společné územní a stavební řízení s posouzením vlivů**, může k projednání stavebního záměru nařídít veřejné ústní jednání, a je-li to účelné, spojí jej s ohledáním na místě. Veřejné ústní jednání se koná za účasti příslušného úřadu. Účastníci řízení a veřejnost mohou uplatnit připomínky ke stavebnímu záměru z hlediska vlivů na životní prostředí a dotčené orgány závazná stanoviska, popřípadě vyjádření k záměru nejpozději při veřejném ústním jednání.

V řízení o vydání **integrovaného povolení** může každý ve lhůtě 30 dnů od zveřejnění informací (viz výše) zaslat své vyjádření k žádosti (§ 8 odst. 2 zákona č. 76/2002 Sb.). Účastníci řízení mohou zaslat své vyjádření ve lhůtě 30 dnů od obdržení žádosti (§ 9 odst. 3 zákona č. 76/2002 Sb.). Správní orgán nařídí k projednání žádosti ústní jednání vždy, požádá-li o to účastník řízení. Účastník řízení může požádat o provedení ústního jednání ve lhůtě pro zaslání vyjádření nebo v případě vyžádání odborného vyjádření ve lhůtě pro jeho zaslání správnímu orgánu (30 dnů ode dne, kdy odborná osoba žádost obdržela).

Obecně pro všechna správní řízení platí, že účastníci řízení mohou navrhopvat důkazy a činit jiné návrhy po celou dobu řízení až do vydání rozhodnutí; správní orgán může usnesením prohlásit, dokdy mohou účastníci činit své návrhy. Účastníci mají také právo vyjádřit v řízení své stanovisko. Pokud o to požádají, poskytne jim správní orgán informace o řízení, nestanoví-li zákon jinak. K provedení úkonu určí správní orgán účastníkovi přiměřenou lhůtu, pokud ji nestanoví zákon a je-li toho zapotřebí. Zvláštní zákony pak upravují speciální lhůty, dokdy lze případně podat vyjádření (viz výše 30 dnů v řízení navazujícím na EIA nebo 30 dnů od vyvěšení, resp. obdržení žádosti na úseku IPPC).

Odvolání proti rozhodnutí v navazujícím řízení i proti rozhodnutí o vydání integrovaného povolení je možné podat v obecné lhůtě 15 dnů ode dne oznámení rozhodnutí. V poučení rozhodnutí musí být uvedeno, zda a v jaké lhůtě je možné odvolání podat, od kterého dne se tato lhůta počítá, který správní orgán o odvolání rozhoduje, a u kterého správního orgánu se odvolání podává.

d) k článku 6 odstavci 4

Proces EIA se provádí v raném stádiu přípravy záměru, kdy jsou ještě **všechny možnosti otevřeny**. Ve zjišťovacím řízení (screening) i v dalších fázích procesu přihlíží příslušný úřad k vyjádření veřejnosti a může na jeho základě například vrátit oznamovateli dokumentaci k přepracování nebo doplnění. Z vyjádření musí vycházet i vydané závazné stanovisko EIA. Pokud není provedena EIA z důvodu, že podle závěru zjišťovacího řízení (screening) nemá záměr významný vliv na životní prostředí, mohou se ekologické spolky odvolat proti závěru zjišťovacího řízení, který se vydává ve formě rozhodnutí.

Zákon EIA pak za navazující řízení označuje v zásadě všechna řízení, ve kterých jsou vydávána povolení podstatná pro realizaci záměru. Dotčená veřejnost tak může vznášet námitky a případně se bránit proti rozhodnutí ve všech fázích povolování záměru. Plnohodnotné účastenství v navazujícím řízení včetně práva na odvolání je přiznáno pouze ekologickým spolkům, případně dotčeným jednotlivcům, kteří se stali účastníky povolovacího řízení s ohledem na dotčení vlastnického či jiného věcného práva.

Pokud není provedena EIA a záměr je vyhodnocen pouze ve zjišťovacím řízení, pak se pro účastenství v řízeních, kde se rozhoduje o činnostech podle přílohy Aarhuské úmluvy, uplatní obecná pravidla pro tato řízení (nikoliv pravidla pro řízení navazující).

Správní orgán při svém rozhodování v navazujícím řízení, pokud jde o podklady pro rozhodnutí, vychází také z podkladů procesu EIA (z dokumentace, oznámení, připomínek veřejnosti, případně výsledků veřejného ústního jednání, bylo-li konáno).

Podobně součástí integrovaného povolení je i vypořádání připomínek k žádosti obsažených v podaných vyjádřeních.

e) k článku 6 odstavci 5

České právo nezná žádné povinné nástroje aktivního jednání (a případně mediace) ve směru řešení poměrů v území před zahájením povinných environmentálních postupů. Ke stimulaci žadatele a diskuzi s dotčenou veřejností slouží zejména instituty předběžné informace a předběžného projednání (před podáním žádosti), které umožňují žadateli seznámit se s podmínkami realizace záměru a které umožňují správnímu orgánu žadatele upozornit na zájmy dotčené veřejnosti. Po podání žádosti slouží k formalizované diskuzi veřejné projednání (viz výše).

Žádost o předběžnou informaci je obecným institutem podle správního řádu. Zvláštní předpisy jej doplňují např. tak, že před řízením o vydání **integrovaného povolení** poskytne správní orgán informaci o předepsaných náležitostech žádosti a o vymezení zařízení v žádosti (§ 3a zákona č. 76/2002 Sb.). Podle § 9b odst. 2 zákona EIA správní orgán příslušný k vedení **navazujícího řízení** v součinnosti s dotčenými orgány poskytne na žádost žadatele o vydání rozhodnutí v navazujícím řízení kdykoliv před jeho zahájením předběžnou informaci o požadavcích na údaje a podklady, které má žadatel předložit k žádosti o vydání rozhodnutí.

Podle § 15 zákona o EIA (předběžné projednání) je správní orgán, pokud ho o to oznamovatel požádá ještě před předložením oznámení, projednat s oznamovatelem uvažovaný záměr včetně případných variant řešení záměru a doporučit mu předběžné projednání s dalšími dotčenými správními úřady, dotčenými územními samosprávnými celky, popřípadě s dalšími subjekty.

V roce 2011 MŽP připravilo metodický dokument EIA Rukověť oznamovatele, který vyzdvihuje klíčovou roli oznamovatele, upozorňuje na účel účasti veřejnosti a vyjmenovává různé nesprávné taktiky dialogu na straně oznamovatele, správního orgánu i veřejnosti, za účelem dosažení kompromisního a široce přijímaného řešení. MŽP se dále věnuje metodickým dokumentům EIA např. při vymezování specifických činností podléhajících EIA.

f) k článku 6 odstavci 6

Dotčená veřejnost má z pozice účastníka řízení přístup ke všem pokladům rozhodnutí. Pokud není účastníkem řízení, má přístup k informacím zveřejňovaným správním orgánem (viz výše) a také může nahlížet do spisu podle § 38 správního řádu, prokáže-li právní zájem nebo jiný vážný důvod a nebude-li tím porušeno právo některého z účastníků, popřípadě dalších dotčených osob anebo veřejný zájem. Další informace, kterými správní orgán disponuje, je možné zpřístupnit na základě žádosti postupem podle zákona o právu na informace o životním prostředí (viz výše).

g) k článku 6 odstavci 7

Připomínky, námítky a vyjádření dotčené veřejnosti jsou podávány zásadně písemnou formou. Pokud je nařízeno veřejné projednání procesu EIA, pořizuje z něj správní orgán podle zákona EIA zápis obsahující zejména údaje o účasti a závěry z projednání a dále z něj pořizuje zvukový záznam. Následně je povinen zaslat zápis z veřejného projednání oznamovateli, dotčeným správním orgánům a dotčeným územním samosprávným celkům a zveřejnit jej na internetu. Pokud se vede veřejné ústní jednání podle stavebního zákona, vyhotovuje se z něj protokol, do kterého může veřejnost uvádět své připomínky a námítky.

h-i) k článku 6 odstavci 8 a 9

Jak již bylo naznačeno, vyjádření veřejnosti je podstatné již ve fázi procesu EIA a může být důvodem pro vrácení dokumentace k přepracování nebo doplnění. Rovněž se jedná o jeden z pokladů závazného stanoviska EIA. Pokud závazné stanovisko EIA vyjádření veřejnosti přehlídí nebo se nevypořádává dostatečně s jeho obsahem, zakládá to vadu závazného stanoviska – čímž může být založena i vada rozhodnutí vydaného v navazujícím řízení. České soudy přitom judikují, že vyjádření dotčených jednotlivců se mohou týkat všech aspektů posuzování vlivů záměrů na životní prostředí včetně například rizik pro veřejné zdraví (rozsudek NSS ze dne 20. 1. 2017, č. j. 7 As 188/2016-75).

Správní orgán příslušný k vydání rozhodnutí v navazujícím řízení nebo v řízení o vydání integrovaného povolení, které není vedené jako navazující, musí již na základě obecných požadavků, které stanoví správní řád pro rozhodnutí správního orgánu, v odůvodnění rozhodnutí uvést informace o tom, jak se orgán vypořádal s návrhy a námitkami **účastníků** a s jejich vyjádřením k podkladům rozhodnutí. Pokud tak neučiní, je rozhodnutí nezákonné z důvodu nepřezkoumatelnosti.

Co se týče připomínek veřejnosti, **kteřá není účastníkem řízení**, stanoví § 9c odst. 2 zákona EIA, že správní orgán v odůvodnění svého rozhodnutí uvede i vypořádání připomínek veřejnosti. Kromě toho správní orgán rozhodující v navazujícím řízení vychází také podle § 9b odst. 5 zákona EIA z podkladů procesu EIA (včetně vyjádření veřejnosti).

Pokud se řízení o vydání integrovaného povolení nevede jako navazující, veřejnost uplatňuje připomínky podle § 8 odst. 2 zákona o integrované prevenci a tyto připomínky musí být vypořádány v rozhodnutí.

Rozhodnutí vydané v **navazujícím řízení** se doručuje zpravidla na úřední desce, protože se jedná ze zákona o řízení s vysokým počtem účastníků (§ 144 správního řádu). Do vlastních rukou se doručuje pouze hlavním účastníkům podle § 27 odst. 1 správního řádu (tj. zejména žadateli). Rozhodnutí není zveřejňováno na internetu jako např. dokumenty pořízené v průběhu posuzování a informace o nich. Odůvodnění rozhodnutí musí obsahovat důvody i hlediska, na nichž je rozhodnutí založeno. Přístup k rozhodnutím, která byla z úřední desky svěřena, je možný na základě žádosti postupem podle zákona o právu na informace o životním prostředí (viz výše).

Rozhodnutí o vydání integrovaného povolení nebo o zamítnutí žádosti o vydání integrovaného povolení správní orgán do 5 dnů ode dne nabytí právní moci zveřejní prostřednictvím informačního systému integrované prevence a na své úřední desce po dobu 30 dnů zveřejní informaci o tom, kdy a kde lze do rozhodnutí nahlédnout. V informačním systému se zveřejňují i všechny změny vydaných integrovaných povolení (<https://www.mzp.cz/ippc>).

j) k článku 6 odstavci 10

Přehodnocení nebo aktualizace provozních podmínek ze strany správního orgánu vyžadují změnu provozního rozhodnutí. O změně rozhodnutí se rozhoduje ve správním řízení, pro které obecně platí stejná pravidla jako pro běžné řízení, pokud zákon nestanoví jinak. Pokud změna svým rozsahem dosáhne limitu stanoveného zákonem EIA, je nutné provést nové posouzení vlivů (resp. alespoň zjišťovací řízení), které se v zásadě neliší od standardního procesu EIA, a to včetně požadavků na zapojení a informování veřejnosti.

Co se týče změny integrovaného povolení, rozlišuje právní úprava podstatné a nepodstatné změny; přesně je však nevymezuje. V ustanovení § 2 písm. i) zákona č. 76/2002 Sb. je stanoveno, za kterých podmínek je změna vždy podstatná, tento výčet však není taxativní. V dalších případech je tak správním orgánům ponechán prostor k diskreci. Po ohlášení plánované změny v provozu zařízení úřad tuto změnu zhodnotí a stanoví, zda se dle jeho správního uvážení jedná o změnu podstatnou či nepodstatnou. V případě řízení o podstatné změně se postupuje obdobně jako v řízení o vydání integrovaného povolení. Okruh účastníků řízení o nepodstatné změně je omezený. Nespadají do něj ekologické spolky, ale stále do něj patří osoby, které by byly účastníky řízení podle zvláštních předpisů, které upravují řízení podléhající integraci (např. při povolování zařízení k nakládání s odpady, které svou kapacitou spadá do IPPC). To mohou být dotčení jednotlivci, zejména sousedé – vlastníci.

k) k článku 6 odstavci 11

Česká úprava **výslovně neumožňuje, aby se veřejnost stala účastníkem řízení o povolení vypouštění GMO do prostředí**. Zákon č. 78//2004 Sb., o nakládání s geneticky modifikovanými organismy a genetickými produkty, počítá výhradně s konzultativní účastí veřejnosti, rozdílně oproti starší úpravě (zákon č. 153/2000 Sb.), která plnohodnotnou účast ekologických spolků na rozhodování připouštěla. Okruh účastníků řízení podle zákona č. 78//2004 Sb. není upraven, takže se použije obecná úprava ve správním řádu, podle které se mohou stát účastníky vedle žadatele i další osoby dotčené na právech. Není však jasné, zda jimi mohou být zástupci dotčené veřejnosti.

Konzultativní účast na rozhodování podle zákona č. 78//2004 Sb. spočívá v účasti na veřejném projednávání a uplatnění vyjádření. Po podání žádosti o udělení povolení pro uzavřené nakládání a pro uvádění do oběhu MŽP zveřejní informace na úřední desce, na internetu a nejméně jedním dalším vhodným způsobem v obci a kraji, na jejichž území bezprostředně dochází k uzavřenému nakládání nebo uvádění do životního prostředí nebo se takové nakládání se zřetelem ke všem okolnostem očekává. Veřejnost (každý) může zaslat své písemné vyjádření ministerstvu do 30 dnů ode dne zveřejnění žádosti. Pokud ministerstvo takto obdrží nesouhlasné vyjádření s uvedením GMO do životního prostředí, zajistí veřejné projednání podané žádosti dříve, než o žádosti rozhodne. Informace o konání veřejného projednání zveřejní nejméně pět dní předem stejným způsobem jako je uveden výše. Součástí rozhodnutí o podané žádosti je vždy souhrnné vypořádání vyjádření.

XVI. Překážky bránící implementaci článku 6

Implementaci čl. 6 brání zejména **fragmentace povolovacích řízení**, která způsobuje, že pro účinnou ochranu životního prostředí je nezbytné účastnit se několika řízení a často i vznášet opakovaně ty stejné námitky. Byť soudy dovozují, že konkrétní námitky spadají vždy do určitého povolovacího řízení, dodávají, že některé námitky mají obojetný charakter a směřují např. vedle stavebních otázek i k samotnému provozu (rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 27. 11. 2014, č. j. 7 A 58/2010-53). Fragmentace řízení také způsobuje, že se jednotlivá povolování mohou nacházet ve stádiu, které neodpovídá jejich chronologické návaznosti (například v důsledku zrušení rozhodnutí o umístění stavby soudem). Dotčená veřejnost se tak účastní řízení, která již nemusí mít žádné vyústění.

Problémy činí i **roztříštěná úprava podmínek účasti veřejnosti** pro jednotlivá řízení. Pro správní orgány je obtížné nejen vymezit okruh účastníků, ale také posoudit, na základě, kterého předpisu a při splnění jakých podmínek se jednotliví členové dotčené veřejnosti mohou řízení účastnit a jaké námitky mohou uplatňovat. Toto dokazuje praxe, když soudy ruší správní rozhodnutí z oblasti ochrany životního prostředí většinou z důvodu procesního pochybení (z důvodu nepřezkoumatelnosti rozhodnutí a nevypořádání námitek účastníků řízení).

Problematické je i **odlišné stanovení podmínek účasti pro ekologické spolky a dotčené jednotlivce**. Zatímco ekologické spolky se mohou například odvolávat proti závěru zjišťovacího řízení, že záměr nebude posuzován v procesu EIA, jednotlivcům takové právo nepřísluší. Zatímco se ekologické spolky mohou odvolávat proti rozhodnutí vydanému v navazujícím řízení, aniž by se účastnily řízení v prvním stupni, jednotlivcům takové právo opět nepřísluší.

Vedle toho se z řad dotčených jednotlivců za účastníky řízení považují většinou jen dotčení vlastníci (ti jsou však plnohodnotnými účastníky včetně práva odvolání proti rozhodnutí) a ne např. nájemci. Problematické je tedy **vylovení některých dotčených osob** z rozhodovacího procesu. To je typický příklad zákonné úpravy okruhu účastníků územního a stavebního řízení, jakož i postup vymezení účastníků v případech, kdy okruh účastníků není zákonem vymezen a je nutné postupovat podle obecné úpravy ve správním řádu (kdy dochází k přehlížení jiných osob než vlastníků nemovitostí).

Za překážku bránící implementaci článku 6 lze považovat také politickou nevoli řešit stávající nepřehledný stav, nebo dokonce **snahy o omezení účasti veřejnosti**, které se projevují především ve vztahu k tradiční úpravě, která přesahuje působnost Úmluvy. Tyto snahy lze považovat i za určitou formu dané z úspěchu silné občanské společnosti, která pomohla etablovat ochranu životního prostředí v devadesátých letech. Soudy nicméně stále silněji potvrzují hledisko, podle kterého představuje účast

veřejnosti na ochraně životního prostředí realizaci právních záruk ve veřejné správě. Jak dovozují k roli ekologických spolků, „smyslem a účelem jejich účasti ve stavebních řízeních není blokáde, zdržování a protahování realizace stavebního záměru procesními obstrukcemi, nýbrž to, aby kvalifikovaně, tj. odbornými argumenty z oblasti ochrany životního prostředí, urbanismu apod., hájila dotčené (veřejné) zájmy ochrany přírody a krajiny v konkurenci jiných veřejných zájmů a zájmů soukromých“ (rozsudek NSS ze dne 4. 5. 2011, č. j. 7 As 2/2011-52).

XVII. Další informace o praktické aplikaci ustanovení článku 6

Hlavní problémy praktické aplikace jsou uvedeny výše. Spočívají ve fragmentaci řízení a také v odlišném postavení dotčených osob v různých environmentálních řízeních.

XVIII. Webové adresy relevantní pro implementaci článku 6

<https://www.casopis.ochranaprirody.cz/pravo-v-ochrane-prirody/ucast-verejnosti-na-rozhodovacich-procesech/>

http://www.mzp.cz/cz/posuzovani_vlivu_zivotni_prostredi

http://portal.cenia.cz/eiasea/view/eia100_cr

XIX. Praktická nebo jiná opatření pro účast veřejnosti při přípravě plánů a programů, vztahujících se k životnímu prostředí podle článku 7

Veřejnost se zapojuje do přípravy různých koncepčních dokumentů především konzultativní formou. Kvalifikovaná forma zapojení je méně častá.

Pokud koncepce podléhá procesu posuzování vlivů na životní prostředí (SEA), může se široká veřejnost zapojit již v této fázi vyjádřením. Stanovisko SEA vydá příslušný úřad na základě návrhu koncepce, vyjádření k němu podaných a veřejného projednání. Stává se podkladem pro schvalovanou koncepci. Při schvalování koncepce je schvalující orgán povinen zohlednit požadavky a podmínky vyplývající ze stanoviska k návrhu koncepce (stanovisko SEA), což znamená, že se od nich může i odchýlit, pokud svůj postup dostatečně zdůvodní.

Jednotlivé koncepce jsou vydávány v různé právní formě, nejčastěji ve formě **opatření obecné povahy**, jejichž vydávání se řídí obecnou úpravou ve správním řádu. Správní řád upravuje zveřejňování návrhu opatření obecné povahy v průběhu administrativního procesu, jakož i způsob a formu vyjadřování veřejnosti k tomuto návrhu.

Koncepční dokumenty často slouží jako **podklad pro další koncepční nástroje, zejména územně plánovací dokumentaci**. Například plán systému ekologické stability je podkladem pro zásady územního rozvoje nebo územní plán – a teprve jejich schválením dochází k vytvoření regionálních či nadregionálních územních systémů ekologické stability (biokoridorů, biocenter, interakčních prvků). Veřejnost se k podobě plánu systému ekologické stability nebo podobných koncepcí, které řeší různé aspekty rozvoje území, může vyjadřovat během projednávání a přijímání územně plánovací dokumentace.

Pro schvalování **územně plánovací dokumentace** se uplatní zvláštní úprava účasti veřejnosti ve stavebním zákoně (viz níže).

XX. Příležitosti pro účast veřejnosti při přípravě politik vztahujících se k životnímu prostředí podle článku 7

Z hlediska účasti veřejnosti při přípravě politik vztahujících se k životnímu prostředí je podstatné, zda je možné konkrétní politiku označit za koncepci podléhající procesu SEA. Ten umožňuje zapojení veřejnosti formou uplatňování připomínek (viz níže). Způsob zapojení veřejnosti do přípravy samotné politiky, které může a nemusí předcházet SEA, se pak liší zejména podle toho, v jaké formě je tato politika schvalována.

V procesu **SEA** se může každý vyjádřit ke koncepci ve lhůtě 20 dní ode zveřejnění oznámení koncepce na internetu a na úřední desce dotčených územních samosprávných celků. Povinou součástí procesu SEA je veřejné projednání. Organizuje jej předkladatel, přitom se musí řídit zákonem stanovenými lhůtami. Je povinen zveřejnit informaci o místě a času konání veřejného projednání návrhu koncepce. Ze samotného veřejného projednání se pořizuje zápis, který se zveřejňuje na internetu. Do 5 dnů ode dne veřejného projednání návrhu koncepce může každý ještě uplatnit písemné připomínky. Při posuzování vlivů politiky územního rozvoje, zásad územního rozvoje a územního plánu na životní prostředí se postupuje podle zvláštní úpravy ve stavebním zákoně, která je však obdobná obecné úpravě.

Pokud je koncepce vydávána **ve formě opatření obecné povahy podle obecné úpravy ve správním řádu**, potom platí, že podle § 172 odst. 4 a 5 správního řádu může k návrhu opatření obecné povahy uplatnit **připomínky** kdokoli, jehož práva, povinnosti nebo zájmy mohou být opatřením obecné povahy přímo dotčeny. Správní orgán je povinen se připomínkami zabývat jako podkladem pro opatření obecné povahy a vypořádat se s nimi v jeho odůvodnění. **Námítky** mohou uplatnit vlastníci nemovitostí, jejichž práva, povinnosti nebo zájmy související s výkonem vlastnického práva mohou být opatřením obecné povahy přímo dotčeny, nebo, určí-li tak správní orgán, i jiné osoby, jejichž oprávněné zájmy mohou být opatřením obecné povahy přímo dotčeny. O námítkách rozhoduje správní orgán, který opatření obecné povahy vydává. Jestliže by vyřízení námítky vedlo k řešení, které přímo ovlivní oprávněné zájmy některé osoby jiným způsobem než návrh opatření obecné povahy, a není-li změna zjevně též v její prospěch, zjistí správní orgán její stanovisko. Rozhodnutí o námítkách, které musí obsahovat vlastní odůvodnění, se uvede jako součást odůvodnění opatření obecné povahy. Proti rozhodnutí se nelze odvolat ani podat rozklad, lze jej však napadnout ve správním soudnictví. Změna nebo zrušení pravomocného rozhodnutí o námítkách může být důvodem změny opatření obecné povahy.

V některých případech tvorby koncepčních dokumentů je ovšem účast veřejnosti **omezená**. Například národní plány povodí a plány pro zvládání povodňových rizik podle zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), jsou sice vydávány ve formě opatření obecné povahy, nicméně vodní zákon v § 115a odst. 3 vylučuje možnost podávání námitek dotčenou veřejností. Lze tedy uplatnit pouze připomínky. Námítky může dotčená veřejnost vznášet při vyhlášení ochranných pásem vodního zdroje a vodního díla. Podobně omezená je účast na schvalování oblastních plánů rozvoje lesů nebo při vytváření lesních hospodářských plánů a lesních hospodářských osnov.

Co se týče stavebního zákona, v něm je upraveno pořizování koncepcí rozvoje území. **Politika územního rozvoje** (koncept řešení území pro celou Českou republiku) je povinně projednávána veřejně. Pro podávání připomínek je zavedena lhůta, která nesmí být kratší než 60 dnů od veřejného projednání. Veřejnost může podat písemné připomínky Ministerstvu pro místní rozvoj. Ministerstvo předá návrh politiky vládě ke schválení, mimo návrhu předkládá i zprávu, která obsahuje vyhodnocení připomínek veřejnosti. Do přípravy **územně plánovací dokumentace** (územní plány na úrovni krajů a na úrovni obcí) se veřejnost zapojuje především prostřednictvím připomínek nebo námitek podaných zástupcem veřejnosti. Zatímco o námítkách musí správní orgán rozhodnout a své rozhodnutí odůvodnit, připomínky pouze vypořádá. Součástí odůvodnění územně plánovací dokumentace je vypořádání připomínek veřejnosti a rozhodnutí o námítkách. Obojí obsahuje odůvodnění, v němž je správní orgán povinen uvést všechny podklady, úvahy a důvody, které vedly k vydání rozhodnutí o námítkách či vypořádání připomínek. Vypořádání připomínek je méně obsáhlé, a především se o připomínkách nerozhoduje; správní orgán s nimi nakládá jako s podkladem pro vypracování územně plánovací dokumentace. Proti rozhodnutí o námítkách, které je součástí odůvodnění konkrétního nástroje územního plánování, nelze podat odvolání ani rozklad, lze pouze využít nenárokové přezkumné řízení nebo obnovu řízení. Rozhodnutí o námítkách je však možné přezkoumat ve správním soudnictví, přičemž k podání žaloby na

zrušení rozhodnutí o námitkách je aktivně legitimován i zástupce veřejnosti (rozsudek NSS ze dne 27. 10. 2010, č. j. 2 Ao 5/2010-24.). Rovněž je možné domáhat se soudní cestou zrušení celého opatření obecné povahy nebo jeho části (viz níže).

XXI. Překážky bránící implementaci článku 7

Účinnějšímu zapojení veřejnosti podle čl. 7 Úmluvy brání především nízké povědomí široké veřejnosti o existenci a relevanci různých koncepcí. V případě veřejnosti, která má dostatečné odborné povědomí a disponuje personálními kapacitami, je odrazujícím faktorem nízká reflexe připomínek veřejnosti v konečném znění dokumentu.

Problematická je různorodost koncepcí, které – pokud nestanoví právní úprava jejich přesný název a obsahové náležitosti – jsou připravovány pod různými názvy a s různou mírou podrobnosti. Účinnému zapojení veřejnosti do jisté míry brání i rozdělení koncepcí do několika úrovní. Typické je to pro územně plánovací dokumentaci, kterou tvoří zásady územního rozvoje, územní plány a v některých případech také regulační plány. Podstatné aspekty umístění záměrů nadmístního významu s velkým dopadem na životní prostředí zpravidla upravuje územně plánovací dokumentace přijímaná na úrovni kraje (zásady územního rozvoje). Až na výjimky je však zásadám územního rozvoje veřejností věnována menší pozornost než územním plánům obcí. Navíc není vždy jasné, které záměry podmínku nadmístního významu splňují. Problematické jsou také časté a nekoncepční aktualizace územně plánovací dokumentace na různých úrovních, které je z pohledu veřejnosti obtížné sledovat, přinejmenším dokud nedojde k uspokojivé digitalizaci veřejného stavebního práva.

XXII. Další informace o praktické aplikaci ustanovení článku 7

Vláda ČR přijala Koncepti podpory Místní Agendy 21 (MA21) do roku 2020. V rámci systémového přístupu k MA21 je kladen velký důraz právě na zapojování veřejnosti do plánování a rozhodování. Podporu koordinuje MŽP, které úzce spolupracuje s asociací Národní síť Zdravých měst ČR. Zájem měst o realizaci MA21 i její kvalita stoupá.

XXIII. Webové adresy relevantní pro implementaci článku 7

http://portal.cenia.cz/eiasea/view/SEA100_koncepce

<http://ma21.cenia.cz>

<http://www.zdravamesta.cz>

XXIV. Prostředky na podporu efektivní účasti veřejnosti při přípravě nařízení a předpisů, které mohou mít významný vliv na životní prostředí podle článku 8

Přijímání právních předpisů na úrovni vlády se řídí **Legislativními pravidly vlády**. Vláda jako vrcholný orgán moci výkonné řídí činnost ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy a odpovídá za úroveň jí schvalovaných návrhů zákonů, návrhů zákonných opatření Senátu a nařízení vlády. Ministři a vedoucí jiných ústředních orgánů státní správy odpovídají vládě za úroveň a včasnou přípravu jimi schvalovaných vyhlášek.

Z hlediska aplikace Aarhuské úmluvy lze uvést, že pro předpisy, které mohou mít významný dopad na životní prostředí, je uplatňován **shodný procesní postup jako pro jiné návrhy**. Nejsou tedy stanovena zvláštní pravidla pro účast veřejnosti.

Návrhy právních předpisů vydávané exekutivou (návrhy věcných záměrů zákonů, návrhy zákonů, návrhy nařízení vlády a návrhy vyhlášek) jsou podle Legislativních pravidel vlády povinně zveřejňovány na portálu vlády - ve veřejné knihovně legislativního procesu.

Návrhy se zasílají k vyjádření **tzv. povinným připomínkovým místům**. Mezi ně patří též organizace mimo veřejnou správu, samosprávu, případně soudy, jako např. Družstevní asociace České republiky, pokud se věcný záměr týká družstevnictví, Hospodářská komora České republiky a Agrární komora České republiky, odborové organizace a organizace zaměstnavatelů, pokud se jich příslušný návrh dotýká.

Mimo povinná připomínková místa se návrhy předpisů zasílají též **nepovinným připomínkovým místům** podle uvážení orgánu, který návrh zpracoval. Legislativní pravidla vlády v této věci výslovně umožňují zaslat návrhy dalším zájmovým skupinám, například profesním sdružením, zájmovým skupinám podnikatelů nebo spotřebitelů, vědeckým a odborným institucím, tedy např. i ekologickým organizacím. MŽP tuto možnost využívá prakticky u všech návrhů právních předpisů (návrhy zasílá např. Zelenému kruhu).

Na základě zpřístupnění návrhu ve veřejné knihovně legislativního procesu může veřejnost sdělit své připomínky k vládním návrhům právních předpisů v elektronické nebo v listinné podobě předkladateli, tj. tvůrci návrhu. Připomínky musí být formulovány jednoznačně a konkrétně a musí být řádně odůvodněny. Připomínky mohou být označeny jako doporučující nebo zásadní, pokud ale veřejnost označí svou připomínku jako zásadní, předkladatel nemusí tyto připomínky vypořádat jako je k tomu povinen ve vztahu k povinným připomínkovým místům ve smyslu Legislativních pravidel vlády. Pokud byly připomínky veřejnosti uplatněny ve stanovené lhůtě a předkladatel je nezpracuje do návrhu, musí být obecně vyhodnoceny v předkládací zprávě, popř. odůvodnění právního předpisu.

Lhůta pro sdělení připomínek činí 15 pracovních dnů ode dne vložení věcného záměru do elektronické knihovny (resp. 20 u návrhů zákonů), pokud orgán, který věcný záměr k připomínkám předkládá, nestanoví lhůtu delší.

MŽP zveřejňuje jím připravovanou legislativu v různém stadiu legislativního procesu také na svých internetových stránkách. U každého návrhu je uvedena informace o tom, kdy připomínkové řízení k tomuto návrhu končí a také elektronická adresa pracovníka, popř. pracovníků MŽP, kterým je možno připomínky zasílat. Připomínky jsou následně využity při úpravě textu návrhu, k němuž dochází po skončení lhůty pro zasílání připomínek. MŽP dále uvádí předpisy, u nichž připomínkové řízení skončilo a u nichž probíhá úprava textu na základě došlých připomínek. Další skupinu tvoří návrhy předpisů, které byly odeslány k projednání vládě (návrhy zákonů a nařízení vlády), resp. pracovním komisím Legislativní rady vlády (návrhy vyhlášek). Dále jsou zde uvedeny vládní návrhy zákonů, které schválila vláda a následně byly odeslány poslanecké sněmovně. U každého vládního návrhu zákona je uvedeno číslo sněmovního nebo senátního tisku, které umožní nalézt daný předpis na webové stránce poslanecké sněmovny (senátu) a sledovat tak jeho projednávání v parlamentu, včetně přijetí případných pozměňovacích návrhů.

V případě, že jsou návrhy zákonů předkládány jako **poslanecké návrhy**, pak se jejich projednávání řídí jednacím řádem poslanecké sněmovny. Chybí tak společné projednání na úrovni vlády i zapracování připomínek veřejnosti.

Obecně závazné právní předpisy vydávané kraji a obcemi jsou projednávány na veřejně přístupných jednáních zastupitelstev, což však zaručuje pouze pasivní účast. Právní úprava neupravuje povinnost příslušných orgánů zohlednit připomínky veřejnosti.

XXV. Překážky bránící implementaci článku 8

Povinnost projednávat návrhy právních předpisů s veřejností není stanovena zákonem, nicméně Legislativní pravidla vlády upravují poměrně široký okruh subjektů, kterým se návrhy povinně zasílají, a zároveň výslovně umožňují zaslat návrhy dalším zájmovým skupinám. MŽP mimo to zveřejňuje připravovanou legislativu na svých webových stránkách a umožňuje připomínkování veřejnosti ve stádiu přípravy právního předpisu.

Pokud jsou návrhy zákonů předkládány jako poslanecké návrhy, je možné ze strany veřejnosti sledovat průběh jejich projednávání, a to též v rámci účasti na veřejně přístupných výborech nebo jednáních. Jedná se o účast konzultativního charakteru.

Právní úprava tedy **neobsahuje zvláštní závazné mechanismy k zajištění efektivní účasti veřejnosti** při úřední přípravě právně závazných předpisů, které mohou mít signifikantní dopad na životní prostředí. Nicméně tato překážka je překonávána praktickou spoluprací s veřejností.

Vláda České republiky od roku 2007 realizovala **několik pilotních projektů** pro ověření metodiky zapojování veřejnosti do přípravy vládních dokumentů, a to v návaznosti na Východiska pro zapojování veřejnosti do přípravy strategických dokumentů z roku 2006. Schválená metodika má za cíl sjednocení postupu státní správy při zapojování veřejnosti do přípravy vládních dokumentů a stanovit obecné zásady pro zapojování veřejnosti podle předem daných kroků. Cílem zapojování veřejnosti je získat co možná nejširší spektrum názorů na řešený problém. Metodika počítá se zapojením konzultovaných subjektů, mezi nimiž jsou nestátní neziskové organizace, za podmínky respektování principu partnerství. O uplatňování výstupů metodiky nejsou k dispozici veřejně dostupné souhrnné zprávy.

XXVI. Další informace o praktické aplikaci ustanovení článku 8

Proces přípravy právních předpisů je upraven jak na vládní úrovni (Legislativní pravidla vlády), tak na parlamentní úrovni (jednací řád poslanecké sněmovny a senátu; zákon č. 90/1995 Sb., zákon o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, zákon č. 107/1999 Sb., o jednacím řádu Senátu), tak na úrovni samosprávy [obecní a krajské zřízení; zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)].

XXVII. Webové adresy relevantní pro implementaci článku 8

<https://apps.odok.cz/veklep>

<https://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/dokumenty/legislativni-pravidla-vlady-91209/>

<https://ria.vlada.cz/wp-content/uploads/Methodika-pro-zapojovani-verejnosti-do-pripravy-vladnich-dokumentu-MV-2009.pdf>

<https://ria.vlada.cz/wp-content/uploads/Methodika-pro-zapojovani-verejnosti-do-pripravy-vladnich-dokumentu-MV>

XXVIII. Legislativní, regulační a jiná opatření, která implementují ustanovení o přístupu k právní ochraně v článku 9

Přístup k právní ochraně ve věcech životního prostředí znamená zejména možnost napadat správní akty či opomenutí správních úřadů u nezávislého a nestranného orgánu zřízeného ze zákona. V ČR jsou těmito orgány soudy. Soudní řízení, která se týkají ochrany životního prostředí, nejsou nijak zvlášť odlišena od řízení jiných. Česká republika nemá ani zvláštní environmentální soudy nebo specializované soudní senáty zaměřené na tuto agendu. Oblast přístupu k právní ochraně ve věcech životního prostředí je součástí obecné úpravy správního soudnictví upraveného zákonem č. 150/2002 Sb., soudní řád správní („s.ř.s.“).

Obecně platí, že ve všech těchto typech řízení rozhodují v jednoinstančním řízení (tedy bez možnosti podání řádného opravného prostředku) specializované úseky krajských soudů, místně příslušné podle sídla správního orgánu rozhodujícího v prvním stupni. K rozhodování o žalobách ve zvláštním režimu zákona o urychlení výstavby (zákon č. 416/2009 Sb.) je příslušný Krajský soud v Ostravě. Proti meritornímu rozhodnutí krajského soudu je možnost podat mimořádný opravný prostředek ve formě kasační stížnosti k Nejvyššímu správnímu soudu. Soudní přezkum je založen na **kasačním principu**, takže soudy mohou až na výjimky pouze zrušit nezákonný akt.

Z hlediska ochrany životního prostředí před ohrožováním či poškozováním jsou relevantní čtyři druhy řízení podle s.ř.s.: 1) řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu (§ 65–78 s.ř.s.), 2) ochrana proti nečinnosti správního orgánu (§ 79–81 s.ř.s.), 3) řízení o ochraně před nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením správního orgánu (§ 82–87 s.ř.s.), řízení o zrušení opatření obecné povahy nebo jeho části (§ 101a – 101d s.ř.s.).

Aktivní legitimace k podání žaloby je ve všech uvedených případech založena na dotčení na právech. Žalobu proti rozhodnutí správního orgánu vedle toho mohou podat také osoby, které byly účastníky řízení o vydání napadeného rozhodnutí.

Podle již ustálené judikatury se může žalobou proti rozhodnutí správního orgánu **bránit i dotčená osoba, která nebyla účastníkem správního řízení** (viz např. rozsudek NSS ze dne 31. 1. 2019, č. j. 2 As 250/2018-68). Tím je zajištěn zejména přístup dotčené veřejnosti k soudní ochraně v režimu čl. 9 odst. 3 Úmluvy. Podmínkou podání žaloby proti rozhodnutí správního orgánu je nicméně **vyčerpání opravných prostředků**, což znamená, že ekologické spolky, které se nemusí účastnit navazujícího řízení v prvním stupni a mohou podat teprve odvolání proti prvostupňovému rozhodnutí, tak učinit musí, aby byly splněny podmínky aktivní legitimace.

Zákon neupravuje zvláštní aktivní legitimaci dotčené veřejnosti k ochraně životního prostředí. Výjimkou je § 9d odst. 1 zákona EIA, podle kterého se mohou ekologické spolky, které jsou 3 roky zavedené nebo je podporuje alespoň 200 osob, žalobou domáhat zrušení rozhodnutí vydaného v **navazujícím řízení** a napadat hmotnou nebo procesní zákonnost tohoto rozhodnutí; přitom se má za to, že mají práva, na kterých může být rozhodnutím vydaným v navazujícím řízení zkrácena. Tato úprava vychází z pojetí dotčenosti ekologických spolků, které bylo dlouho zastáváné českými soudy a podle kterého mohly být tyto dotčeny pouze na svých procesních právech. Ústavní soud však v nálezu ze dne 30. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 59/14, dovedl, že ekologickým spolkům svědčí rovněž hmotná práva, jejichž dotčení mohou namítat. Jejich aktivní legitimaci k podání návrhu na zrušení územního plánu (tedy v režimu čl. 9 odst. 3 Úmluvy) podmínil Ústavní soud zejména věcným zaměřením spolku, jeho zavedeností a vztahem k regulované lokalitě. Navazující judikatura si osvojila stejný přístup – a v případě podání žaloby ekologickým spolkem zpravidla posuzuje jeho vztah k dotčené lokalitě (viz níže).

a) k článku 9 odstavci 1

Pokud je odepřeno zpřístupnění informace podle zákona o právu na informace o životním prostředí, toto odepření má formu rozhodnutí, proti kterému je možné podat odvolání. Proti zamítavému rozhodnutí o odvolání nebo rozkladu může podat žadatel žalobu v obecné žalobní lhůtě (2 měsíce). Soudní přezkum probíhá stejným způsobem jako u jiných rozhodnutí postupem podle § 65 a násl. s.ř.s. Pokud soud shledá, že bylo o žádosti rozhodnuto nezákonným způsobem, zruší rozhodnutí správního orgánu. Nemůže přímo nařídít poskytnutí informace, jak je tomu v případě obecné úpravy přístupu k informacím (podle zákona o svobodném přístupu k informacím). Podle připravované novely zákona o právu na informace o životním prostředí již bude možné, aby soud poskytnutí informací nařídil.

b) k článku 9 odstavci 2

Podle zákona EIA mají přístup k právní ochraně spolky splňující podmínky stanovené zákonem (environmentální spolky, které existují minimálně 3 roky nebo které doloží podpisovou listinu s alespoň 200 podpisy), a to ve vztahu k rozhodnutím vydaným v tzv. navazujících řízeních. Tyto spolky se mohou žalobou domáhat zrušení rozhodnutí vydaného v navazujícím řízení a napadat hmotnou nebo procesní zákonnost tohoto rozhodnutí, přičemž se má za to, že tyto spolky mají práva, na kterých mohou být rozhodnutím vydaným v navazujícím řízení zkráceny.

Dále v případě, kdy je podle zákona o EIA předloženo oznámení záměru, avšak v rámci následného zjišťovacího řízení (*screeningu*) je rozhodnuto, že tento záměr nebude v procesu EIA posuzován, může spolek podat odvolání proti závěru zjišťovacího řízení a proti rozhodnutí o odvolání také žalobu ke správnímu soudu. Tuto žalobu mohou podat rovněž další dotčené osoby, pokud splní podmínky dotčení na svých právech, přestože jim nesvědčí právo podat odvolání proti rozhodnutí.

Podmínky aktivní legitimace dotčených jednotlivců k podání žaloby proti rozhodnutí vydanému v **navazujícím řízení** se posuzují podle obecné úpravy v s.ř.s. Žalobcem tak mohou být účastníci řízení nebo osoby přímo dotčené na právech. Stejně pravidlo platí pro podmínky aktivní legitimace pro řízení o žalobě proti rozhodnutí vydanému v řízení, které není navazující, nicméně spadá do působnosti čl. 9 odst. 2 Úmluvy (rozhodnutí o vydání integrovaného povolení, kterému nepředcházela EIA), a to jak pro ekologické spolky, tak pro dotčené jednotlivce.

c) k článku 9 odstavec 3

Do působnosti čl. 9 odst. 3 Úmluvy spadají zejména řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu mimo režim čl. 9 odst. 2 Úmluvy (tedy zjednodušeně jiná rozhodnutí než vydaná v navazujících řízeních) a řízení o zrušení opatření obecné povahy nebo jeho části, které se typicky týkají návrhů na zrušení územního plánu nebo jiné územně plánovací dokumentace.

Aktivně legitimovaným je každý, kdo mohl být zkrácen na svých právech. V případě žaloby proti rozhodnutí se bude obvykle jednat o osoby (právnícké i fyzické), které byly účastníky správního řízení, v němž bylo napadené rozhodnutí vydáno, avšak toto účastenství není podmínkou (viz např. rozsudek NSS ze dne 18. 4. 2014, č. j. 4 As 157/2013-33).

Soudy tudíž posuzují v případě návrhů na zrušení opatření obecné povahy a také žalob neúčastníků proti rozhodnutí správního orgánu možnost zkrácení na právech. Obecně vyžadují relativně úzký vztah fyzické osoby k možnému poškozování životního prostředí již při hodnocení podmínek aktivní procesní legitimace k podání žaloby. Nejvyšší správní soud např. v rozsudku ze dne 13. 10. 2010 č. j. 6 Ao 5/2010-43 uvedl (k možnému dotčení navrhovatelky, fyzické osoby žijící ve vzdálenosti cca 30 km od plánovaných vodáckých aktivit, které mohou mít vliv na populaci perlorodky říční), že si „*je vědom značné rozmanitosti možných forem zásahu do práva na životní prostředí; typicky by se mohlo jednat např. o znečištění ovzduší, vody či půdy, jež by mělo nesporný (nepříznivý) dopad na životní prostředí i v oblasti nacházející se mimo zdroj tohoto znečištění. Nicméně zásah do životního prostředí v posuzovaném případě je velice specifický; výskyt perlorodky říční v horním toku Vltavy přímo neovlivňuje kvalitu života navrhovatelky ad b) a lze si těžko představit i faktický dopad snížení populace perlorodky říční v předmětném úseku na její život*“. Citované závěry je nutné vnímat s určitou rezervou z důvodu rekapitulovaného posunu v judikatuře ÚS a NSS, podle které ke splnění podmínek aktivní procesní legitimace postačuje alespoň myslitelné, i nepřímé dotčení práv žalobce (viz zejm. usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 29. 5. 2019, č. j. 2 As 187/2017-264).

V případě ekologických spolků dovozují soudy splnění jednotlivých podmínek aktivní legitimace zejména z tvrzení samotného spolku nebo ze stanov. Dovozejí přitom vyvratitelnou domněnku, že se spolek zaměřuje na celou oblast vymezenou ve stanovách, která nemusí vždy odpovídat názvu spolku. Zavedenost a vztah k lokalitě dovozují soudy i ze skutečností jim známých z úřední povinnosti, tedy že se konkrétní spolek účastní soudních a správních řízení ve věcech ochrany životního prostředí nebo že podal připomínky v řízení o vydání napadeného územního plánu. Vztah k lokalitě může být dán i činností samotných členů spolku. Širší oprávnění může být podloženo významem sporného záměru nebo důležitostí dotčených zájmů. Například spolek s celostátní působností může být zasažen ve své hmotněprávní sféře rozhodnutím, které se týká záměru, pokud jeho provoz bez pochyb přesahuje hranice dotčeného kraje, resp. má dopad na celé území státu nebo alespoň na rozsáhlé území. Podobně spolek se sídlem mimo dotčené území může hájit zájmy na ochraně celorepublikově nebo dokonce nadnárodně jedinečné lokality.

d) k článku 9 odstavec 4

Co se týče požadavku na účinnost soudního přezkumu, **předběžným opatřením** může soud účastníkům řízení uložit něco vykonat, něčeho se zdržet nebo něco snášet, a to v případě, že hrozí vážná újma, a proto je potřeba zatímne upravit poměry účastníků. Soud může předběžným opatřením uložit povinnost i třetí osobě, pokud to po ní lze spravedlivě žádat.

Soud může na návrh přiznat žalobě a kasační stížnosti odkladný účinek, jestliže by výkon nebo jiné právní následky rozhodnutí znamenaly pro žalobce nebo stěžovatele nepoměrně větší újmu, než jaká přiznáním odkladného účinku může vzniknout jiným osobám, a jestliže to nebude v rozporu s důležitým veřejným zájmem. Přiznáním odkladného účinku **žaloby** se pozastavují účinky napadeného rozhodnutí do doby, než jej soud přezkoumá.

Při posuzování splnění podmínek odkladného účinku správní soudy zpravidla upřednostňují veřejný zájem na ochraně životního prostředí. Záleží však na fázi povolování záměru nebo činnosti, o které bylo rozhodnuto. Soudy totiž vycházejí z úvahy, že bylo-li by v meritu věci rozhodováno až v době, kdy by bylo například napadené stavební povolení již realizováno, soudní ochrana by pozbyla svého smyslu (viz např. rozsudek NSS ze dne 14. 6. 2007, č. j. 1 As 39/2006-55).

Je-li žalobou napadeno rozhodnutí vydané v **navazujícím řízení podle zákona EIA**, uplatní se zvláštní úprava v § 9d odst. 2 zákona EIA, podle které soud i bez návrhu rozhodne o přiznání odkladného účinku žalobě nebo o předběžném opatření podle s.ř.s. Soud přizná žalobě odkladný účinek nebo nařídí předběžné opatření, hrozí-li nebezpečí, že realizací záměru může dojít k závažným škodám na životním prostředí.

Co se týče **požadavku včasnosti**, žaloby z oblasti ochrany životního prostředí nepatří mezi přednostně projednávané ze zákona, nicméně soud o nich může ze závažných důvodů rozhodnout přednostně. Požadavek rychlejšího projednání věci vyplývá ze zvláštních zákonů: Především podle § 9 odst. 2 zákona EIA o žalobách proti rozhodnutím vydaným v **navazujících řízeních** rozhodne soud do 90 dnů poté, kdy žaloba došla soudu. A podle § 2 odst. 2 zákona o urychlení výstavby (zákona č. 416/2009 Sb.) se lhůty pro podání žalob k soudům k přezkoumání nebo nahrazení správních rozhodnutí vydaných v řízeních podle tohoto zákona zkracují na polovinu. O žalobách pak rozhodne soud **ve lhůtě 90 dnů**. Tato lhůta platí i pro řízení o kasační stížnosti.

Splnění požadavku **přiměřených nákladů soudního řízení** je zajištěno výší soudních poplatků, která je obecně nízká (s výhradami níže): Soudní poplatek za žalobu ve správním soudnictví činí 3000 Kč, v případě kasační stížnosti 5000 Kč. Účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být navíc na vlastní žádost zčásti osvobozen od soudních poplatků. Zároveň mu, je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, může být ustanoven advokát.

Rozhodnutí krajských správních soudů i Nejvyššího správního soudu jsou **veřejně dostupná** (www.nssoud.cz), stejně jako je dostupná i judikatura Ústavního soudu (<https://nalus.usoud.cz/>).

e) k článku 9 odstavci 5

Poskytování informací veřejnosti o přístupu k soudnímu přezkumu není zajištěno jednotným způsobem. O povaze jednotlivých soudních řízení a podmínkách soudní ochrany se může veřejnost dozvědět například z webových stránek NSS a ÚS. Právní rozhodnutí a opatření obecné povahy vydávané orgány veřejné správy poučení o možnosti soudní obrany neobsahují. Systém právní pomoci pro osoby, které si z finančních důvodů nemohou dovolit služby advokátů nebo i z jiných důvodů vyhledávají jiné prostředky se zaměřuje spíše na obecné občanskoprávní poradenství. Složitost environmentálních procesů zpravidla vyžaduje standardní právní služby za úplatu.

NNO podléhají povinnosti hradit soudní poplatky, nicméně mohou požádat o osvobození. Výše soudních poplatků v ČR sice není taková, aby zamezovala v přístupu k soudní ochraně, nicméně fragmentace povolenacích procesů s sebou nese nutnost dovolávat se soudní ochrany opakovaně, čímž se navyšují celkové náklady na environmentální litigaci.

XXIX. Překážky bránící implementaci článku 9

Implementaci čl. 9 Úmluvy brání nejasné podmínky aktivní legitimace dovozované judikaturou a také nejasná návaznost rozhodování ve věcech ochrany životního prostředí a přístupu k soudní ochraně. Soudy sice dovozují možnost, aby žalobu podal neúčastník řízení, do jehož práv bylo rozhodnutím zasazeno, tomu však neodpovídá procesní úprava (např. nutnost žalovat rozhodnutí vydané v prvním

stupni, pokud se proti němu nikdo neodvolá, absence jasné stanovených lhůt pro podání žaloby v takovém případě apod.). Navíc se tímto způsobem přenáší břemeno řešení námitek na soudy.

XXX. Další informace o praktické aplikaci ustanovení článku 9

Česká republika byla kritizována ze strany Výboru ohledně omezeného přístupu k soudní ochraně spočívajícím v restriktivním posuzování dotčenosti v případě žalob proti rozhodnutí i návrhů na zrušení opatření obecné povahy (ACCC/C/2010/50 a ACCC/C/2012/70). Lze dovodit, že podle stávajícího výkladu podmínek aktivní legitimace se přístup k soudní ochraně otevřel i dalším osobám, např. fyzickým osobám - nevládníkům, které tvrdí zejména porušení práva na příznivé životní prostředí. Prozatím se podobné případy před soudy neobjevují. Argumentace dotčením práva na životní prostředí je tak využívána spíše jako doplňková k zasažení do vlastnických práv.

XXXI. Webové adresy relevantní pro implementaci článku 9

www.nssoud.cz

www.usoud.cz

www.frankbold.org

www.zelenykruh.cz

XXXII. Obecné připomínky k cílům Úmluvy

Cíle Úmluvy se prolínají širokým spektrem environmentálních procesů. Jejich naplnění směřuje v podmínkách České republiky též k naplnění práva na příznivé životní prostředí.

XXXIII. Legislativní, regulační a jiná opatření, která implementují ustanovení o geneticky modifikovaných organismech podle článku 6 bis a přílohy I bis

V České republice se oblast GMO řídí zákonem č. 78/2004 Sb., o nakládání s geneticky modifikovanými organismy a genetickými produkty, ve znění pozdějších předpisů a přímo použitelnými předpisy EU (nařízení č. 1829/2003 o geneticky modifikovaných potravinách a krmivech, a nařízení č. 1830/2003 o sledovatelnosti a označování geneticky modifikovaných organismů a sledovatelnosti potravin a krmiv vyrobených z geneticky modifikovaných organismů).

Nakládat s GMO a genetickými produkty lze jen na základě oprávnění, jehož vznik stanoví zákon č. 78/2004 Sb. Řízení o udělení povolení pro uzavřené nakládání, povolení pro uvádění do životního prostředí a o zápisu do Seznamu pro uvádění do oběhu se řídí § 5 zákona, který spolu s § 10 stanoví způsob a lhůty zveřejňování informací v různých fázích přijímání rozhodování.

Česká úprava **výslovně neumožňuje, aby se veřejnost stala účastníkem řízení** o povolení vypouštění GMO do prostředí. Počítá se výhradně s konzultativní účastí veřejnosti. Okruh účastníků řízení podle zákona č. 78/2004 Sb. není upraven, takže se použije obecná úprava ve správním řádu, podle které se mohou stát účastníky vedle žadatele i další osoby dotčené na právech.

Konzultativní účast na rozhodování podle zákona č. 78/2004 Sb. spočívá v účasti na veřejném projednávání a uplatnění vyjádření. Veřejnost (každý) může zaslat své písemné vyjádření MŽP do 30 dnů ode dne zveřejnění žádosti. Pokud ministerstvo takto obdrží nesouhlasné vyjádření s uvedením GMO do životního prostředí, zajistí veřejné projednání podané žádosti dříve, než o žádosti rozhodne. Informace o konání veřejného projednání zveřejní nejméně pět dní předem stejným způsobem jako je uveden výše. Součástí rozhodnutí o podané žádosti je vždy souhrnné vypořádání vyjádření.

MŽP vede registr povolených GMO a registr osob oprávněných k nakládání s GMO podle zákona č. 78/2004 Sb., tyto registry zveřejňuje na svých internetových stránkách (§ 22 zákona).

MŽP též zveřejňuje na svých internetových stránkách místa pěstování GMO (§ 23 odst. 2 zákona č. 78/2004 Sb.).

XXXIV. Překážky bránící implementaci článku 6 bis a přílohy I bis

Stávající právní úprava řeší pouze konzultativní účast veřejnosti (mimo obecnou úpravu správního řádu).

XXXV. Další informace o praktické aplikaci ustanovení článku 6 bis a přílohy I bis

XXXVI. Webové adresy relevantní pro implementaci článku 6 bis

https://www.mzp.cz/cz/geneticky_modifikovane_organismy

XXXVII. Follow-up k řízení o nedodržení Úmluvy

Na zasedání smluvních stran v Maastrichtu (MOP5, 30. června 2014–1. července 2014) bylo přijato rozhodnutí týkající se České republiky V/9f k provádění čl. 2 odst. 5, čl. 3 odst. 1, čl. 6 odst. 3 a 8, čl. 7 a čl. 9 odst. 2, 3 a 4; ve stejném duchu byly vůči ČR vzneseny i závažné připomínky ze strany Evropské komise, která adresovala v lednu 2014 ČR požadavek na okamžitou a úplnou nápravu české legislativy ve všech bodech, kde nenaplnuje požadavky směrnice EIA 2011/92/EU.

Během února a března 2014 připravilo MŽP rozsáhlou novelu zákona EIA a stavebního zákona a harmonogram jeho přijetí s cílem přijmout novelu do 1 roku. V roce 2015 vláda ČR prosadila v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR novelu zákona EIA, čímž se podařilo napravit některé dosavadní nedostatky specifikované ze strany Evropské komise i ze strany Výboru pro dodržování Aarhuské úmluvy.

Část II – závazná osnova

Závazná osnova

I. Postup přípravy zprávy

Poskytněte stručné informace o procesu, kterým byla tato zpráva připravena, včetně informací o tom, které typy státních úřadů byly konzultovány nebo přispěly k její přípravě, jak byla konzultována veřejnost a jak byl výsledek konzultace s veřejností brán v úvahu, a o materiálech, které byly použity, a základech pro přípravu zprávy.

II. Okolnosti relevantní pro pochopení zprávy

Hlase jakékoliv konkrétní okolnosti, které jsou relevantní pro pochopení zprávy, například jestli existuje federální nebo decentralizovaná struktura rozhodování, jestli mají ustanovení Úmluvy přímý vliv na její vstoupení v platnost, nebo jestli implementaci v signifikantním měřítku brání finanční překážky (nepovinné).

III. Legislativní, regulační a jiná opatření, která implementují hlavní ustanovení v odstavcích 2, 3, 4, 7 a 8 článku 3

Uved'te legislativní, regulační a jiná opatření, která implementují hlavní ustanovení v odstavcích 2, 3, 4, 7 a 8 článku 3.

Vysvětlete, jak jsou tyto odstavce implementovány. Popište především:

- (a) s přihlédnutím k odstavci 2 opatření, přijatá pro zajištění, že úředníci a úřady jsou nápomocní a poskytují potřebné vedení;
- (b) s přihlédnutím k odstavci 3 opatření, přijatá pro prosazování vzdělávání a environmentálního uvědomění;
- (c) s přihlédnutím k odstavci 4 opatření, přijatá v rámci zajištění, že budou náležitě přijaty a podporovány organizace, sdružení nebo skupiny, prosazující ochranu životního prostředí;
- (d) s přihlédnutím k odstavci 7 opatření, přijatá pro prosazování principů Úmluvy v mezinárodním měřítku, včetně:
 - (i) opatření přijatých ke koordinaci uvnitř a mezi ministerstvy k informování úředníků zapojených do jiných relevantních mezinárodních fór o čl. 3, odstavci 7 Úmluvy a o Almatšských doporučeních, s uvedením, zda tato opatření pokračují;
 - (ii) opatření přijatá na národní úrovni ohledně zajištění přístupu k informacím z mezinárodních fór, včetně úrovně, na níž je přístup poskytován;
 - (iii) opatření k podpoře a umožnění účasti veřejnosti na národní úrovni v mezinárodních fórech (např. pozvání neziskových organizací do delegací v mezinárodních jednáních o životním prostředí, zatažení NNO do formování oficiálních pozic na taková jednání);
 - (iv) opatření k podpoře principů Úmluvy v procesech jiných mezinárodních fór;;

- (v) opatření k podpoře principů Úmluvy v pracovních plánech, projektech, rozhodnutích a jiných výstupech jiných mezinárodních fór;
- (e) s přihlédnutím k odstavci 8 opatření, která mají zajistit, že osoby, uplatňující svá práva podle Úmluvy, nebudou penalizovány, pronásledovány nebo obtěžovány.

IV. Překážky bránící implementaci článku 3

Popište jakékoliv překážky, stojící v cestě implementaci kteréhokoliv z výše uvedených paragrafů článku 3.

V. Další informace o praktické aplikaci obecných ustanovení v článku 3

Uved'te další informace o praktické aplikaci obecných ustanovení v článku 3.

VI. Webové adresy, které se vztahují k implementaci článku 3

Uved'te dostupné webové adresy vztahující se k implementaci článku 3:

VII. Legislativní, regulační a jiná opatření, která implementují ustanovení o přístupu k environmentálním informacím v článku 4

Uved'te legislativní, regulační a jiná opatření, která implementují ustanovení o přístupu k environmentálním informacím v článku 4.

Vysvětlete, jak byl implementován každý odstavec článku 4. Popište transpozici relevantních definicí v článku 2 a požadavku na odstranění diskriminace v článku 3, odstavec 9. Dále, a především, popište:

- (a) s přihlédnutím k **odstavci 1** opatření, která mají zajistit, že:
 - (i) jakákoliv osoba může mít přístup k informacím, aniž by musela udávat svůj důvod;
 - (ii) jsou dodány kopie aktuální dokumentace, obsahující nebo zahrnující požadované informace;;
 - (iii) informace jsou dodány v požadované formě;
- (b) Opatření, která mají zajistit, že jsou respektovány časové limity, uvedené v **odstavci 2**;
- (c) S přihlédnutím k **odstavcům 3 a 4** opatření, přijatá pro:
 - (i) poskytování výjimek z požadavků;
 - (ii) zajištění, aby byl proveden test zájmu veřejnosti na konci odstavce 4;
- (d) s přihlédnutím k **odstavci 5** opatření, která mají zajistit, že státní úřad, který nemá požadované environmentální informace, zahájí potřebnou činnost;
- (e) s přihlédnutím k **odstavci 6** opatření, která mají zajistit, že je implementován požadavek na rozřídění a zpřístupnění informací;
- (f) s přihlédnutím k **odstavci 7** opatření, která mají zajistit, že odmítnutí budou splňovat časové limity a ostatní požadavky, které se k nim vztahují;

(g) S přihlédnutím k **odstavci 8** opatření, která mají zajistit, že jsou splněny požadavky na poplatky.

VIII. Překážky bránící implementaci článku 4

Popište jakékoliv překážky, bránící implementaci kteréhokoliv z odstavců článku 4.

IX. Další informace o praktické aplikaci ustanovení článku 4

Uveďte další informace o praktické aplikaci ustanovení o přístupu k informacím, například jestli jsou k dispozici nějaké statistiky o počtu žádostí, počtu zamítnutí a jejich důvodech.

X. Webové adresy relevantní pro implementaci článku 4

Uveďte dostupné webové adresy relevantní pro implementaci článku 4:

XI. Legislativní, regulační a jiná opatření, která implementují ustanovení o shromažďování a rozšiřování environmentálních informací v článku 5

Uveďte legislativní, regulační a jiná opatření, která implementují ustanovení o shromažďování a rozšiřování environmentálních informací v článku 5.

Vysvětlete, jak byl implementován každý odstavec článku 5. Popište transpozici relevantních definicí v článku 2 a požadavku na odstranění diskriminace v článku 3, odstavec 9. Dále, a především, popište:

- (a) s přihlédnutím k **odstavci 1** opatření, která mají zajistit, že:
 - (i) státní úřady mají a aktualizují environmentální informace;
 - (ii) existuje adekvátní přísun informací státním úřadům;
 - (iii) v naléhavých případech jsou informace rozšiřovány okamžitě a bez prodlení;
- (b) s přihlédnutím k **odstavci 2** opatření, která mají zajistit, že způsob, kterým státní úřady dávají environmentální informace k dispozici veřejnosti, je transparentní, a že jsou environmentální informace efektivně dostupné;
- (c) s přihlédnutím k **odstavci 3** opatření, která mají zajistit, že jsou environmentální informace progresivně zveřejňovány v elektronických databázích, které jsou snadno přístupné veřejnosti prostřednictvím veřejných telekomunikačních sítí;
- (d) s přihlédnutím k **odstavci 4** opatření, přijatá pro zveřejňování a rozšiřování národních zpráv o stavu životního prostředí;
- (e) opatření, přijatá pro rozšiřování informací, zmiňovaných v **odstavci 5**;
- (f) s přihlédnutím k **odstavci 6** opatření, přijatá pro podněcování provozovatelů, jejichž aktivity mají signifikantní dopad na životní prostředí, aby pravidelně informovali veřejnost o dopadu svých aktivit a produktů na životní prostředí;
- (g) opatření, přijatá pro publikování a poskytování informací podle požadavků **odstavce 7**;
- (h) s přihlédnutím k **odstavci 8** opatření, přijatá pro vyvinutí mechanismů pro zajištění, že budou veřejnosti zpřístupněny dostatečné informace o produktech;

(i) s přihlédnutím k **odstavci 9** opatření, přijatá pro ustavení celonárodního systému soupisů nebo registrů znečištění

XII. Překážky bránící implementaci článku 5

Popište jakékoliv překážky bránící implementaci kteréhokoliv z odstavců článku 5.

XIII. Další informace o praktické aplikaci ustanovení článku 5

Uved'te další informace o praktické aplikaci ustanovení o shromažďování a rozšiřování environmentálních informací v článku 5, například jestli jsou k dispozici nějaké statistiky o zveřejněných informacích?

XIV. Webové adresy relevantní pro implementaci článku 5

Udejte příslušnou internetovou adresu, pokud je k dispozici:

XV. Legislativní, regulační a jiná opatření, která implementují ustanovení o účasti veřejnosti při rozhodování o specifických činnostech v článku 6

Uved'te legislativní, regulační a jiná opatření, která implementují ustanovení o účasti veřejnosti při rozhodování o specifických činnostech v článku 6.

Vysvětlete, jak byl implementován každý odstavec článku 6. Popište transpozici relevantních definicí v článku 2 a požadavku na odstranění diskriminace v článku 3, odstavec 9. Dále, a především, popište:

- (a) S přihlédnutím k **odstavci 1** opatření, která mají zajistit, že:
 - (i) Ustanovení článku 6 jsou uplatňována na rozhodování o povolení navrhovaných činností, které nejsou uvedeny v příloze I a které mohou mít signifikantní dopad na životní prostředí;
 - (ii) Ustanovení článku 6 jsou uplatňována na rozhodování o povolení navrhovaných činností, které nejsou uvedeny v příloze I a které mohou mít signifikantní dopad na životní prostředí;
- (b) Opatření, která mají zajistit, že o záležitostech, zmiňovaných v **odstavci 2**, je dotčená veřejnost informována na počátku procedury environmentálního rozhodování, a to adekvátním, včasným a efektivním způsobem;
- (c) Opatření, která mají zajistit, že časový rámec procedur pro účast veřejnosti respektuje požadavky **odstavce 3**;
- (d) S přihlédnutím k **odstavci 4** opatření, která mají zajistit, že k účasti veřejnosti dojde včas;
- (e) S přihlédnutím k **odstavci 5** opatření, přijatá pro podněcování případných uchazečů, aby identifikovali dotčenou veřejnost, aby se zapojili do jednání a aby poskytli informace, týkající se cílů jejich žádosti, než požádají o povolení;
- (f) S přihlédnutím k **odstavci 6** opatření, která mají zajistit, že:
 - (i) Kompetentní státní úřady poskytnou dotčené veřejnosti všechny informace, vztahující se k rozhodování, zmiňovanému v článku 6, které jsou dostupné v době konání procedury s účastí veřejnosti;

- (ii) Především kompetentní úřady poskytnou dotčené veřejnosti informace, uvedené v tomto odstavci;
- (g) S přihlédnutím k **odstavci 7** opatření, která mají zajistit, že procedury pro účast veřejnosti umožní veřejnosti předkládat připomínky, informace, analýzy nebo názory, které považuje za relevantní pro navrhovanou aktivitu;
- (h) S přihlédnutím k **odstavci 8** opatření, která mají zajistit, že při rozhodování je brán povinný ohled na výstup účasti veřejnosti;
- (i) S přihlédnutím k **odstavci 9** opatření, která mají zajistit, že veřejnost je o rozhodnutí okamžitě informována v souladu s náležitými procedurami;
- (j) S přihlédnutím k odstavci 10 opatření, která mají zajistit, že když státní úřad znovu uváží nebo aktualizuje provozní podmínky pro aktivitu, zmiňovanou v odstavci 1, jsou aplikována ustanovení odstavců 2-9 a v případě potřeby provedeny nezbytné změny;
- (k) S přihlédnutím k odstavci 11 opatření, přijatá pro aplikaci ustanovení článku 6 na rozhodování, jestli povolit záměrné uvolňování geneticky modifikovaných organismů do životního prostředí

XVI. Překážky bránící implementaci článku 6

Popište jakékoliv překážky bránící implementaci kteréhokoliv z odstavců článku 6.

XVII. Další informace o praktické aplikaci ustanovení článku 6

Uved'te další informace o praktické aplikaci ustanovení o účasti veřejnosti při rozhodování o specifických aktivitách v článku 6, například jestli jsou k dispozici nějaké statistiky nebo jiné informace o účasti veřejnosti při rozhodování o specifických aktivitách nebo při rozhodování neaplikovat ustanovení tohoto článku na navrhované aktivity, které slouží účelům národní obrany.

XVIII. Webové adresy relevantní pro implementaci článku 6

Udejte příslušnou internetovou adresu, pokud je k dispozici:

XIX. Praktická nebo jiná opatření pro účast veřejnosti při přípravě plánů a programů, vztahujících se k životnímu prostředí podle článku 7

Uved'te praktická nebo jiná opatření pro účast veřejnosti při přípravě plánů a programů, vztahujících se k životnímu prostředí. Popište transpozici relevantních definicí v článku 2 a požadavku na odstranění diskriminace v článku 3, odstavec 9.

XX. Příležitosti pro účast veřejnosti při přípravě politik vztahujících se k životnímu prostředí podle článku 7

Vysvětlíte, jaké příležitosti existují pro účast veřejnosti při přípravě politik, vztahujících se k životnímu prostředí podle článku 7.

XXI. Překážky bránící implementaci článku 7

Popište jakékoliv překážky bránící implementaci článku 7.

XXII. Další informace o praktické aplikaci ustanovení článku 7

Uved'te další informace o praktické aplikaci ustanovení o účasti veřejnosti při rozhodování o specifických aktivitách v článku 7.

XXIII. Webové adresy relevantní pro implementaci článku 7

Udejte příslušnou internetovou adresu, pokud je k dispozici:

XXIV. Prostředky na podporu efektivní účasti veřejnosti při přípravě nařízení a předpisů, které mohou mít významný vliv na životní prostředí podle článku 8

Popište, jakými prostředky je podporována efektivní účast veřejnosti při úřední přípravě exekutivních nařízení a dalších všeobecně aplikovatelných právně závazných předpisů, které mohou mít signifikantní dopad na životní prostředí podle článku 8. V náležitém rozsahu popište transpozici relevantních definicí v článku 2 a požadavku na odstranění diskriminace v článku 3, odstavec 9.

XXV. Překážky bránící implementaci článku 8

Popište jakékoliv překážky, bránící implementaci článku 8.

XXVI. Další informace o praktické aplikaci ustanovení článku 8

Uved'te další informace o praktické aplikaci ustanovení o účasti veřejnosti v oblastech, pokrytých v článku 8.

XXVII. Webové adresy relevantní pro implementaci článku 8

Udejte příslušnou internetovou adresu, pokud je k dispozici:

XXVIII. Legislativní, regulační a jiná opatření, která implementují ustanovení o přístupu k právní ochraně v článku 9

Uved'te legislativní, regulační a jiná opatření, která implementují ustanovení o přístupu k právní ochraně v článku 9.

Vysvětlete, jak byl implementován každý odstavec článku 9. Popište transpozici relevantních definicí v článku 2 a požadavku na odstranění diskriminace v článku 3, odstavec 9. Dále, a především, popište:

- (a) S přihlédnutím k **odstavci 1** opatření, která mají zajistit, že:
 - (i) Kterákoliv osoba, která se domnívá, že jeho nebo její žádost o informace podle článku 4 nebyla vyřízena v souladu s ustanoveními tohoto článku, má právo požádat u soudu nebo jiného nezávislého a nestranného orgánu, stanoveného zákonem, o revizní proceduru;
 - (ii) V případech, kde je ustanovení pro takovou revizi prováděnou soudem, má taková osoba také právo vyvolat urychlenou proceduru, stanovenou zákonem, která je zdarma nebo nenákladná a spočívá v přezkoumání státním úřadem nebo nezávislým a nestranným orgánem, jiným než soud;

(iii) Konečná rozhodnutí v rámci tohoto odstavce jsou pro státní úřad, který informaci vlastní, závazná, a důvody jsou uvedeny písemně, alespoň v případech, kdy je přístup k informacím zamítnut;

(b) Opatření, která mají zajistit, že v rámci národní legislativy členové dotčené veřejnosti, splňující kritéria, stanovená v odstavci 2, mají právo na revizní řízení, vedené soudem nebo jiným nezávislým a nestranným orgánem, stanoveným zákonem, v němž mohou napadnout podstatnou a procedurální legálnost kteréhokoliv rozhodnutí, zákona nebo opomenutí, podléhajícího ustanovením článku 6;

(c) S přihlédnutím k odstavci 3 opatření, která mají zajistit, že splňují-li kritéria, pokud nějaká existují, stanovená národními zákony, mají členové veřejnosti právo na administrativní nebo soudní řízení, v němž napadnou jednání a opomenutí soukromých osob a státních úřadů, pokud jsou v rozporu s ustanoveními národních zákonů, vztahujících se k životnímu prostředí;

(d) S přihlédnutím k **odstavci 4** opatření, která mají zajistit, že::

(i) Procedury, zmiňované v odstavcích 1, 2 a 3 zajišťují dostatečnou a efektivní nápravu;

(ii) Takové procedury jinak splňují požadavky tohoto odstavce;

(e) S přihlédnutím k **odstavci 5** opatření, která mají zajistit, že jsou veřejnosti poskytovány informace o právu na administrativní nebo soudní revizi.

XXIX. Překážky bránící implementaci článku 9

Popište jakékoliv překážky, bránící implementaci kteréhokoliv z odstavců článku 9.

XXX. Další informace o praktické aplikaci ustanovení článku 9

Uved'te další informace o praktické aplikaci ustanovení o přístupu k právní ochraně podle článku 9, například jestli jsou k dispozici nějaké statistiky o právní ochraně v environmentálních záležitostech a existují nějaké pomocné mechanismy na odstranění nebo zredukování finančních a jiných bariér pro přístup k právní ochraně.

XXXI. Webové adresy relevantní pro implementaci článku 9

Udejte příslušné internetové adresy, pokud jsou k dispozici:

Články 10-22 se nevztahují k národní implementaci.

XXXII. Obecné připomínky k cílům Úmluvy

Uved'te případně, jak provádění Úmluvy přispívá k ochraně práv současné i budoucích generací na život v příznivém životním prostředí.

XXXIII. Legislativní, regulační a jiná opatření, která implementují ustanovení o geneticky modifikovaných organismech podle článku 6 bis a přílohy I bis

Uved'te legislativní, regulační a jiná opatření, která implementují ustanovení o účasti veřejnosti při rozhodování o záměrném uvolnění GMO do životního prostředí a uvádění geneticky modifikovaných organismů na trh podle článku 6 bis a popište:

- (a) s přihlédnutím k **odstavci 1 článku 6 bis a**
- (i) **odstavci 1** přílohy I bis, opatření, která provedla smluvní strana ve svém regulačním rámci k zajištění účinného informování a účast veřejnosti u rozhodnutí, na něž se vztahují článku 6 bis;
- (ii) **odstavci 2** přílohy I bis, všechny výjimky z postupu účasti veřejnosti stanoveného v příloze I bis a kritéria pro takové výjimky, které jsou zavedeny v regulačním rámci smluvní strany;
- (iii) **odstavci 3** přílohy I bis, opatření přijatá ke zpřístupnění veřejnosti přiměřených, včasné a účinných shrnutí oznámení předložených za účelem získání povolení k záměrnému uvolnění geneticky modifikovaných organismů do životního prostředí či jeho uvedení na trh, jakož i případnou hodnotící zprávu;
- (iv) **odstavci 4** přílohy I bis, opatření přijatá k zajištění toho, v žádném případě nesmějí považovat za důvěrné informace v tomto odstavci uvedené;
- (v) **odstavci 5** přílohy I bis, opatření k zajištění transparentnosti rozhodovacích postupů a zpřístupní veřejnosti příslušné procedurální informace. Mezi tyto informace mohou patřit například:
 - a. povaha možných rozhodnutí;
 - b. veřejný orgán odpovědný za vydání rozhodnutí;
 - c. pravidla pro účast veřejnosti stanovená podle odstavce 1 přílohy I bis;
 - d. určení veřejného orgánu, od něhož lze získat relevantní informace;
 - e. určení veřejného orgánu, jemuž lze podávat připomínky, a lhůty předávání těchto připomínek;
- (vi) **odstavci 6** přílohy I bis, opatření zajišťující, že opatření zavedená k provedení odstavce 1 přílohy I bis umožňují veřejnosti předložit jakýmkoli vhodným způsobem jakékoli připomínky, informace, analýzy či názory, které považuje za relevantní pro navrhované záměrné uvolnění nebo uvedení na trh;
- (vii) **odstavci 7** přílohy I bis, opatření přijatá k zajištění toho, aby byl brán náležitý ohled na výsledek procesu účasti veřejnosti podle odstavce 1 přílohy I bis;
- (viii) **odstavci 8** přílohy I bis, opatření přijatá k zajištění toho, aby znění rozhodnutí podle přílohy I bis přijatého veřejným orgánem, jakož i důvody a úvahy, na nichž je rozhodnutí založeno, byly zpřístupněny veřejnosti;
- (b) s ohledem na **odstavec 2 článku 6 bis**, jak požadavky stanovené podle přílohy I bis doplňují a vzájemně podporují ustanovení vnitrostátního rámce smluvní strany pro oblast biologické bezpečnosti v souladu s cíli Cartagenského protokolu o biologické bezpečnosti.

XXXIV. Překážky bránící implementaci článku 6 bis a přílohy I bis

Popište jakékoli překážky, které brání provádění kteréhokoli z odstavců článku 6bis a přílohy I bis.

XXXV. Další informace o praktické aplikaci ustanovení článku 6 bis a přílohy I bis

Uveďte další informace o praktickém používání ustanovení o účasti veřejnosti na rozhodování o záměrném uvolňování GMO do životního prostředí a o jejich uvádění na trh podle článku 6 bis, např. zda existují statistiky nebo jiné dostupné informace o účasti veřejnosti na takovém rozhodování nebo o rozhodnutí podle odstavce 2 přílohy I bis o výjimkách z postupu účasti veřejnosti stanovenými v uvedené příloze.

XXXVI. Webové adresy relevantní pro implementaci článku 6 bis

Uved'te případně relevantní internetové adresy, včetně internetových adres databází rozhodnutí a uvolnění GMO do oběhu:

XXXVIII. Follow-up případů nedodržení ustanovení Úmluvy

Pokud se na základě zprávy a doporučení Výboru pro dodržování Úmluvy rozhodlo zasedání smluvních stran na svém posledním jednání o opatřeních vztahujících se na dodržování Úmluvy ve vaší zemi, uved'te jaká opatření a jaká konkrétní kroky vaše země podnikla k tomu, aby dosáhla souladu s ustanoveními Úmluvy.